

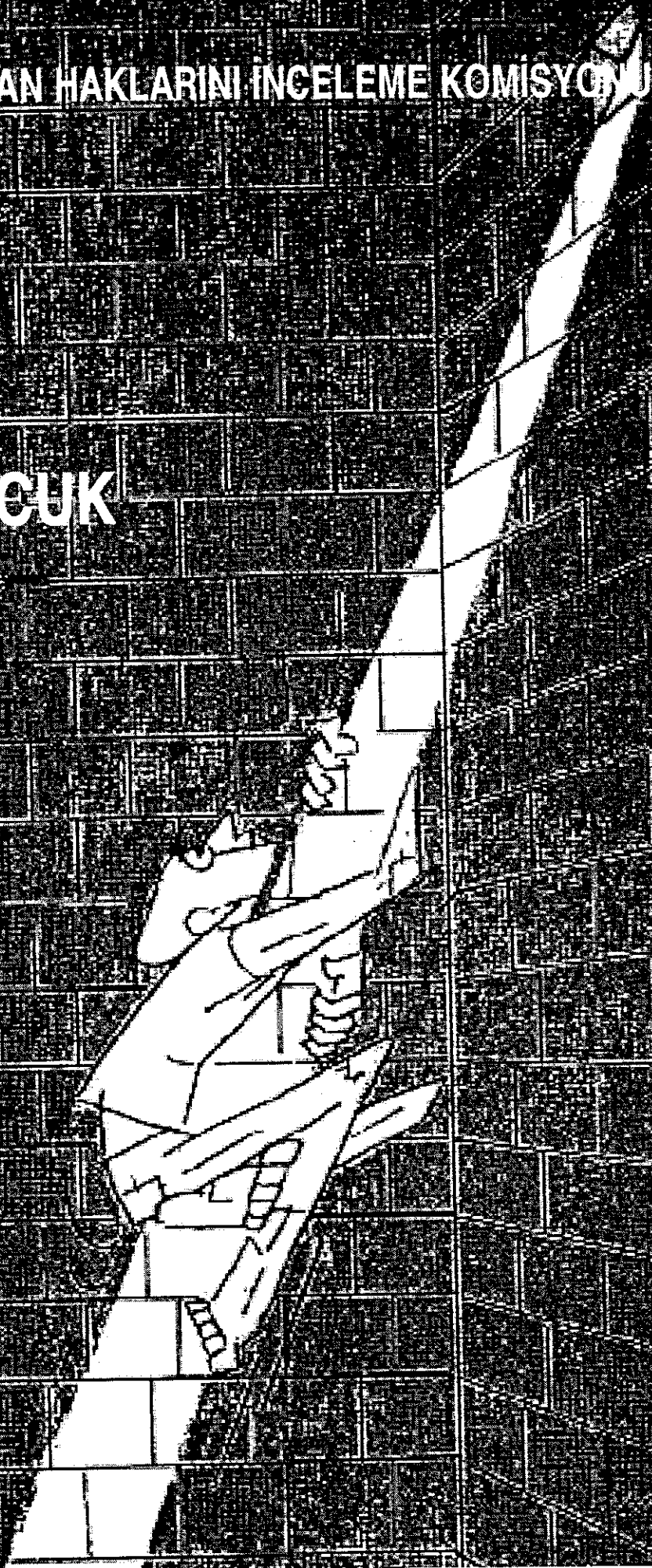
TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

**BAKIRKÖY
KADIN ve ÇOCUK
TUTUKEVİ
RAPORU**

1998

ve

2000

**TBMM İNSAN HAKLARINI
İNCELEME KOMİSYONU
YAYINLARI**

6

Adres :

TBMM İnsan Haklarını İnceleme
Komisyonu
06543 Bakanlıklar-ANKARA

Tel :

(0.312) 420 54 33 - 34

Fax :

(0.312) 420 53 94

Web :

<http://www.tbmm.gov.tr>

e-mail:

inshkkom@tbmm.gov.tr

Dizgi :

Adem ÖZ

Kapak Düzeni:

Cenk ÇINARBAŞI

Baskı :

TBMM Basımevi
Ankara, Mayıs 2000

Çalışma Raporunun dağıtımı
TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından yapılmaktadır.
İçindeki bilgiler kaynak gösterilerek kullanılabilir.

BAKIRKÖY KADIN VE ÇOCUK TUTUKEVİ RAPORU

1998 ve 2000

the first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the
the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the

SUNUŞ

Anayasamızın 2. maddesi Cumhuriyetimizin niteliklerini "insan haklarına saygılı, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti" biçiminde tanımlamıştır. Anayasamızın 81. maddesi ise milletvekili andı ile milletvekilliğini bu ilkelere bağlılıkla koşullandırmıştır. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonumuzun kuruluşunu düzenleyen 3686 sayılı Yasa da bu amaç ve ilkeler doğrultusunda Türkiye'nin tercihinin bir yansımasıdır. Bu bağlamda demokrasinin, insan haklarının ve hukuk devletinin gereği ve geliştirilmesi için çalışmak biz Komisyon üyesi milletvekillerinin temel görevi olduğu kadar milletvekilliğinin de vazgeçilmez şartıdır.

Komisyonumuz soruşturma-kovuşturma, yargılama, ceza ve infazı sistemleri üzerindeki bu bir dizi çalışmasını özverili bir biçimde sürdürmüş ve hazırlanan raporlarla sonuçlandırmıştır. "BAKIRKÖY KADIN ve ÇOCUK TUTUKEVİ RAPORU 1998 ve 2000" bu bir dizi çalışmanın basılan ilk raporudur. Yaptığımız incelemelerle, hukuk devleti bilincinde yasalardan alınan yetki kullanılarak demokratik rejimin en temel unsuru olan Parlamentosumuzun denetim işlevi yerine getirilmeye çalışılmıştır. Çalışma yönteminde ve raporlarda nesnel ölçütlere bağlı kalmaya, izleme sürecini uzun tutarak gelişmeleri de değerlendirmeye kapsamına almaya, Devletimizin yıpratılmaması yönünde titiz davranmaya ancak yaşadığımız sorunların da bilgiye dayalı olarak ortaya konulmasında açık ve dürüst olmaya özen gösterilmiştir.

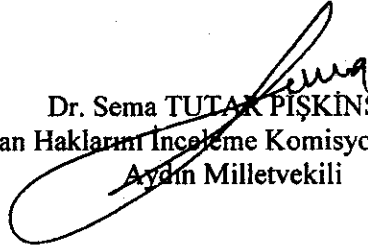
Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi Raporu 1998 ve 2000 ile ilgili çalışmalar kapsamında ziyaret ettiğimiz tüm kurumlarımızın yetkilileri ile çalışanlarına, incelemelerimiz sırasındaki yardımları ile sağladıkları katkı ve gösterdikleri ilgi için Komisyonumuz adına teşekkür ederim. Ayrıca Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevinde görüştüğümüz tutuklu çocuk ve gençlere, kadın hükümlü ve tutuklulara -bizlere geleneksel konukseverlikleri ile ikram ettikleri çaylarını içerken bizlerle acılarını, kaygılarını, umut ve umutsuzluklarını hiç çekinmeden paylaştıkları için- esenlik dileklerimizi ve teşekkürümüzü sunarım.

1998 yılındaki çalışmalarının Alt Komisyon Heyitinde bulunan ve 1998 çalışmalarına katılan Yalova Milletvekili, şimdiki Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanımız Sayın Yaşar OKUYAN ile İzmir eski Milletvekili Sayın Sabri ERGÜL'e, Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi Raporu 1998 ve 2000'in hazırlanmasında büyük emekleri geçen, çalışmalarından kıvanç duyduğum Alt Komisyon üyelerimizden İstanbul Milletvekili Sayın A. Emre KOCAOĞLU ve Sinop Milletvekili Sayın Kadir BOZKURT ile Alt Komisyon Heyetimizin diğer uzman ve teknik elemanlarına minnetimi ifade ederim. Raporu; insan haklarına saygının getirdiği özen ve üslup çerçevesinde, toplantılarımıza katılarak partiler üstü bir anlayışla inceleyen, uyumlu ve özverili çalışmaları sonucu oybirliğiyle kabul eden Komisyonumuzun tüm üyelerine, rapora emeği geçen Komisyon sekretaryamıza ve Basımevi Müdürlüğümüze şükranlarımızı sunarım.

Bu süreçte bizleri arayarak katkılarını esirgemeyen, konulara duyarlı olan ve duyarlı olmaya davet eden pek çok değerli katkı sahibi ile raporun kamuoyuna mal edilmesine özen gösteren tüm basın ve medya kuruluşlarına Komisyonumuz adına teşekkür ederim.

*Raporumuzun yayımlandığı tarihten itibaren gereğinin ve iyileştirmelerin yapılabilmesi için çözüme yönelik çabalar hususunda katkı sağlayacaklarından emin olduğumuz yasa-
ma, yürütme ve yargı organlarımıza, sivil kişi ve kuruluşlara şimdiden şükranlarımızı sunarım.*

Belirtilen amaç ve ilkeler kapsamında hazırlanmasına çaba gösterdiğimiz "Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi Raporu 1998 ve 2000" isimli Raporumuzu Türkiye'mizin tanımlanan konulardaki tercihlerini ve kararlılığını yansıtabilmesi inancı ve umutlara yol olması temennisi ile saygılarımla sunarım. Mayıs 2000

Dr. Sema TUTAR PIŞKINSÜT
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı
Aydın Milletvekili

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
I. RAPORUN HAZIRLANIŞI.....	1
A. AMAÇ.....	1
B. YÖNTEM	2
II. TUTUKEVİNDE YAPILAN İNCELEMELER	3
A. GENEL BİLGİLER	4
B. YAPILAN GÖRÜŞMELER	4
1. TUTUKEVİ MÜDÜRLERİYLE YAPILAN GÖRÜŞMELER.....	4
1.1. 1998 Yılında Yapılan Görüşmeler	5
1.2. 2000 Yılında Yapılan Görüşmeler	7
2. SAVCILAR İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER	7
2.1. 1998 Yılında Yapılan Görüşme.....	7
2.2. 2000 Yılında Yapılan Görüşmeler	8
3. TUTUKEVİ DOKTORU İLE YAPILAN GÖRÜŞME (2000).....	10
4. TUTUKEVİ ÖĞRETMENİ İLE YAPILAN GÖRÜŞME (1998 ve 2000)	10
5. İNFAZ KORUMA MEMURLARI İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER (1998 ve 2000).....	11
C. KOŞUŞLARDAKİ İNCELEME VE TUTUKLARIN ANLATIMLARI	12
D. HEYETİMİZİN TUTUKEVİ KOŞULLARINA İLİŞKİN TESPİTLERİ	22
1. FİZİKİ KOŞULLAR	22
2. İDARİ KOŞULLAR.....	24
3. SAĞLIK KOŞULLARI.....	27
4. EĞİTİM, KÜLTÜR, REHABİLİTASYON KOŞULLARI	29
E. 1998 YILINDAKİ ZİYARET SONRASI YARGI SÜRECİ	31
III. SONUÇ.....	33
IV. EKLER	37
EK 1 a-b-c : 1998 çalışmalarının planlanması için yetki verilmesi.....	39
EK 2 a-b : 1998 Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi'nde alan çalışması yapmak üzere yetki verilmesi	45
EK 3 a-b : 2000 çalışmalarının planlanması için yetki verilmesi	49
EK 4 a-b-c : 2000 Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi'nde alan çalışması yapmak üzere yetki verilmesi.....	53
EK 5 : Meslek Kuruluşları ve Sivil Toplum Örgütleri ile yapılan görüşmeler.....	59
EK 6 : 28-29 Şubat - 3-4 Mart 2000 Yılı Alt Komisyon Heyetinin Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi ile İstanbul Soruşturma ve Kovuşturma sistemine ait çalışma tutanakları.....	65

CONTENTS

Original Articles	1
Editorial	1
Book Reviews	1
Correspondence	1
Obituary	1
Announcements	1
Medical News	1
Public Health	1
Legal Medicine	1
Physiology	1
Pathology	1
Pharmacology	1
Chemistry	1
Physics	1
Psychiatry	1
Psychology	1
Neurology	1
Ophthalmology	1
Otorhinolaryngology	1
Podiatry	1
Radiology	1
Surgery	1
Gynecology	1
Pediatrics	1
Geriatrics	1
Prosthetics	1
Orthopedics	1
Urology	1
Internal Medicine	1
Endocrinology	1
Immunology	1
Microbiology	1
Parasitology	1
Zoology	1
Botany	1
Geology	1
Astronomy	1
Mathematics	1
Statistics	1
History	1
Philosophy	1
Religion	1
Art	1
Literature	1
Law	1
Politics	1
Economics	1
Social Science	1
Education	1
Psychology	1
Physiology	1
Pathology	1
Pharmacology	1
Chemistry	1
Physics	1
Psychiatry	1
Psychology	1
Neurology	1
Ophthalmology	1
Otorhinolaryngology	1
Podiatry	1
Radiology	1
Surgery	1
Gynecology	1
Pediatrics	1
Geriatrics	1
Prosthetics	1
Orthopedics	1
Urology	1
Internal Medicine	1
Endocrinology	1
Immunology	1
Microbiology	1
Parasitology	1
Zoology	1
Botany	1
Geology	1
Astronomy	1
Mathematics	1
Statistics	1
History	1
Philosophy	1
Religion	1
Art	1
Literature	1
Law	1
Politics	1
Economics	1
Social Science	1
Education	1

BAKIRKÖY KADIN VE ÇOCUK TUTUKEVİ RAPORU
1998 VE 2000

BAKIRKÖY KADIN VE ÇOCUK TUTUKEVİ RAPORU

1998 ve 2000

I - RAPORUN HAZIRLANIŞI

A. AMAÇ

İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun amacı, 5.12.1990 tarihinde kabul edilen 3686 sayılı Yasanın 1. maddesinde "Dünyada ve ülkemizde insan haklarına saygı ve bu konudaki gelişmeleri izlemek suretiyle uygulamaların bu gelişmelere uyumunu sağlamak ve başvuruları incelemek" biçiminde tanımlanmıştır.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, bu amaç doğrultusunda ve kendisine tanınan yetki kapsamında, 10.02.1998 tarihinde yaptığı toplantıda; Ceza infaz kurumlarında alan çalışması yapılması konusunda Komisyon Başkanlık Divanına yetki verilmesine, Basına yansıyan bazı olumsuz haberler nedeniyle Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevinde öncelikli olarak incelemelerde bulunulmasına, İnceleme Heyetinin Komisyon ve Heyet Başkanı Aydın Milletvekili Dr. Sema TUTAR PİŞKİNSÜT, Gaziantep Milletvekili Mehmet Bedri İNCETAHTACI, İzmir Milletvekili Sabri ERGÜL ve Yalova Milletvekili Yaşar OKUYAN'dan oluşmasına karar vermiştir (Ek-1a, Ek-1b, Ek-1c, Ek-2a, Ek-2b).

Komisyon ve Heyet Başkanı Aydın Milletvekili Dr. Sema TUTAR PİŞKİNSÜT, Heyet üyeleri İzmir Milletvekili Sabri ERGÜL ve Yalova Milletvekili Yaşar OKUYAN 16 -17 Şubat 1998'de Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi'nde gerekli incelemelerde bulunmuşlardır. Çalışmaya Gaziantep Milletvekili Bedri İNCETAHTACI katılamamıştır.

Komisyon, 22 Şubat 2000 tarihinde yaptığı toplantıda ceza infaz kurumlarında çalışmalar yapmak üzere alt komisyon kurulmasına karar vermiştir. (Ek-3a, Ek-3b). Bu karar doğrultusunda Komisyon ve Heyet Başkanı Aydın Milletvekili Dr. Sema TUTAR PİŞKİNSÜT, İstanbul Milletvekili A. Emre KOCAOĞLU ve Sinop Milletvekili Kadir BOZKURT ile uzman ve teknik elemanlarından oluşan bir heyet Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevinde ikinci kez 28-29 Şubat 2000 ve 03-04 Mart 2000 tarihlerinde incelemelerde bulunmuşlardır. (Ek-4a, Ek-4b, Ek-4c).

Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi ile ilgili her iki dönemi kapsayan inceleme ve değerlendirme çalışmaları, karşılaştırılmalı olarak Komisyonun kuruluş ve heyetlerin gönderiliş amaçlarına uygun şekilde yapılarak sonuçlandırılmış ve bu rapor hazırlanmıştır. (03 Mayıs 2000)

B. YÖNTEM

1998 ve 2000 yıllarında gerçekleştirilen inceleme ve değerlendirme çalışmalarında;

Heyet, çalışmaları sırasında Bakırköy Cumhuriyet Başsavcısı, Tutukevi Savcısı, ve Tutukevi idarecileri ile görüşerek bilgi almıştır.

Daha sonra çocuk ve kadın koğuşlarını gezen Heyet, tutuklularla birebir görüşmeler yaparak tutukluların gerek Tutukevi, gerekse Tutukevine gelmeden önce soruşturma ve kovuşturma süreci içerisinde değişik birimlerde karşılaştıkları uygulamalarla ilgili bilgiler almıştır.

Görevli, tutuklu ve hükümlülerin anlattıklarının daha iyi algılanabilmesi için Tutukevinin tüm bölümleri gezilerek incelenmiştir.

Tutukluların Tutukevine getirilmeden önce soruşturma ve kovuşturma sırasında yaşadıkları ile ilgili anlatımlarının ışığında 2000 yılı incelemelerinde, bazı karakollar da gözlemlerde bulunulmuştur.

Karakollara, daha çok gece yarısı ve takip eden saatlerde yapılan ziyaretlerde, karakol amir ve yetkilileri yanında, o saatlerde nezaretlerde bulunan gözaltındaki kişilerle de görüşmeler yapılmış, Tutukevinde koğuşlarda anlatılanlara, mekanların uygun olup olmadığının tespitleri yönünden karakol içindeki tüm birimler gezilmiş ve gösterilmek istenmeyen bazı mekanlarda da keşif ve incelemeler yapılmıştır.

Kadın ve çocuklar için suç ve suçlulukla mücadelede cezaevlerine düşmeden önce alınması gereken önlemler son derece önemli ve inceleme kapsamında olduğu için meslek kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile ilişkilere ayrı bir önem verilmiş ve görüşmeler yapılmıştır.

Heyet, incelemeleri sırasında sivil toplum örgütleri temsilcileri ile de bir araya gelmiştir. Bu bağlamda önce Sokak Çocukları Gönüllüleri Derneği Başkanı Ahmet Yusuf KULCA ile görüşülmüş, ardından İstanbul Tabipler Odasında başta Tabipler Odası olmak üzere çeşitli sivil toplum örgütleri temsilcileri ile fikir alışverişinde bulunulmuştur (1998 ve 2000). İstanbul Tabipler Odasındaki toplantıya Komisyon ve Heyet Başkanı Sema TUTAR PİŞKİNSÜT, İstanbul Tabip Odası Başkanı Prof. Dr. Orhan ARIÖĞÜL, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku Ana Bilim Dalı Üyesi Doç. Dr. Füsun SOKULLU AKINCI, İstanbul Barosu Cezaevleri Komisyonu Üyesi Avukat Filiz KÖSTAK, İstanbul Barosu Çocuk Hakları Komisyonu Üyesi Avukat Eldebran ÇAKIRÖZEN, İstanbul Barosu İnsan Hakları Komisyonu Üyesi Avukat Hasan Kemal ELBAN, İstanbul Tabip Odası Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Mustafa SÜTLAŞ, Bakırköy Cezaevi Doktoru Levent AYDEMİR, İnsan Hakları Derneği Cezaevleri Komisyonu Üyesi Mukaddes ALATAŞ, Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı Genel Sekreteri Hale MERİÇ ARSLAN ve Türkiye Korunmaya Muhtaç Çocuklar Vakfı Başkanı M. Kemal GÜÇKAN katılmıştır.

Çalışmaların tümü, TBMM'nin yeminli stenografları ve ses kayıt teknisyenleri tarafından heyetin tüm üyelerinin önünde kayda geçirilmiş ve resimlenmiştir. Daha sonra da Meclis Tutanak Müdürlüğü'nce çözümleri yaptırılarak inceleme tutanaklarında yer almaları sağlanmıştır.

Ayrıca 1998 yılında Tutukevi içerisinde meydana gelen olaylarla ilgili olarak personel hakkında sonuçlanmış olan yargı dosyası, içerik ve uygulamaları açısından heyetimizce değerlendirilmek üzere alınmıştır.

Bu çalışma sonucunda Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi hakkında ayrıntılı bir inceleme ve değerlendirme yapılarak "Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi 1998 ve 2000" isimli bu rapor hazırlanmıştır. Bu Raporun ekinde sunulan tutanaklar içinde soruşturma kovuşturma aşamasında geçtiği iddia edilen pek çok konunun Komisyonumuzca incelenerek sonuçlarının rapor halinde sunumu ise "Soruşturma Kovuşturma İstanbul 2000" isimli diğer bir rapor ile yapılmıştır.

Rapor içerisinde Tutanak 2000 olarak ifade edilen belge Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi TBMM Tutanak 2000 olup Ek 6'da verilmiştir. 1998 yılındaki ilk inceleminin tutanaklarına Tutanak 1998 ifadesi ile atıfta bulunulmuş olup Komisyon arşivimizde mevcuttur.

II - TUTUKEVİNDE YAPILAN İNCELEMELER

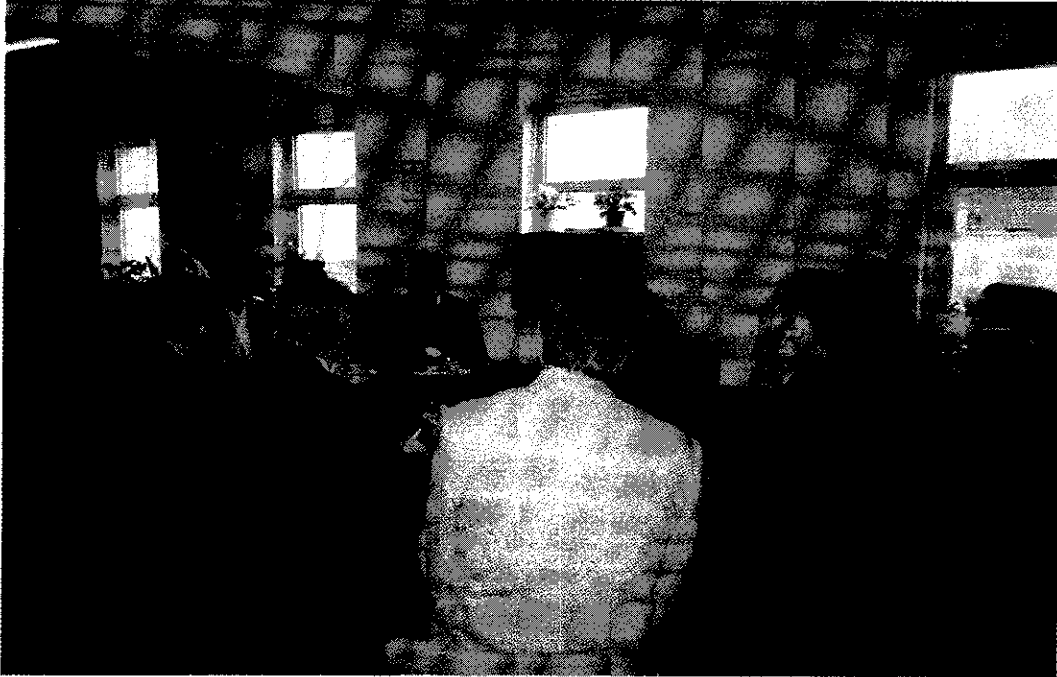
Heyetimiz, Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevine girerken

A. GENEL BİLGİLER

- Tutukevi binası Türkiye'deki tüm tutuklu hastaların tedavi edileceği bir hastane olarak yapılmıştır. Tıbbi cihaz eksikliği nedeniyle uzun süre boş kalan hastane 1997 yılı Şubat ayında Kadın ve Çocuk Tutukevi olarak hizmete açılmıştır.
- 1998 yılı Şubat ayında Tutukevinde 353 çocuk, 182 bayan olmak üzere toplam 535 tutuklu bulunuyordu. Tutuklu çocukların sayısı bir ara 438'e kadar çıkmıştı. Şu anda tutukevinde 262 çocuk (249 tutuklu, 13 hüküm özlü), 210 kadın (180 tutuklu, 30 hükümlü ve hüküm özlü) olmak üzere toplam 472 kişi kalmaktadır.
- Tutukevinde 42 koğuş vardır. Koğuşlar 18-20 kişiliktir.

B. YAPILAN GÖRÜŞMELER

1. TUTUKEVİ MÜDÜRLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

Heyetimiz, Tutukevi yetkilileri ve Bakırköy Cumhuriyet Başsavcısı ile görüşürken

1998 yılındaki ziyaret sırasında tutukevinde görevli olan yetkililerle yapılan görüşmelerden elde edilen özet bilgiler aşağıdaki şekilde aktarılmıştır. Tespitlerden sonra parantez içerisindeki sayılar, üstte belirtilen tarihlere ait tutanak sayfa numaralarını göstermektedir.

1.1. 1998 YILINDA YAPILAN GÖRÜŞMELER

BİRİNCİ MÜDÜR KEMAL ERYAMAN (1998)

- Değişik cezaevlerinde görev yaptığını, Ödemiş Cezaevine yarı açık cezaevi kurduğunu, bu deneyimleri nedeniyle Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevine henüz inşaat halindeyken atandığını, daha sonra görevden alındığını, yargı kararı ile tekrar görevine iade edildiğini (Tutanak 1998*, Sayfa 11),
- Daha önce kadın ve çocuk tutukevlerinde çalışmadığını, ancak, görev yaptığı cezaevlerinde kadın ve çocuklara ayrılan bölümlerin bulunduğunu (Tutanak 1998, Sayfa 12),
- Tutukevi açıldığında, İstanbul'un değişik cezaevlerinde bulunan kadın ve çocukları buraya topladıklarını, ancak, kadınlar ve çocuklar bu tutukevine gelmek istemediklerini ve bulundukları cezaevlerinde bu nedenlerle bazı olaylar çıkardıklarını (Tutanak 1998, Sayfa 13),
- Çocukların buraya getirilmelerinden sonra Metris ve Bayrampaşa tutukluları olarak gruplaştıklarını, bazı kadın tutukluların da onları bu yönde tahrik ettiklerini (Tutanak 1998, Sayfa 14),
- Tutukevi açıldığında, değişik cezaevlerinden problemlili personelin gönderildiğini, bu personelin kazandıkları kötü alışkanlıkları buraya taşıdıklarını, çocuklara ters davranışlarda bulunduklarını, bağırdıklarını ve aşağılayıcı sözler sarf ettiklerini (Tutanak 1998, Sayfa 15),
- Çocukların kendi arkadaşlarının eşyalarını zorla aldıklarını, korkudan kimsenin bu durumu idareye haber veremediğini (Tutanak 1998, Sayfa 15)
- Sorunların çözümüne katkıda bulunmak için bazı vakıf ve kuruluşlarla ilişki kurduğunu, elbise yardımı yapılmasını sağladığını (Tutanak 1998, Sayfa 16),
- Kadın tutukluların çocukları için kreş yaptırdığını, ancak, kendisinin görevden ayrıldıktan sonra kreşin gerektiği gibi kullanılmadığını (Tutanak 1998, Sayfa 16),
- Tutukevinde yapmak istediği bazı faaliyetlerin dönemin Bakanı tarafından yanlış anlaşıldığını ve Zonguldak Cezaevine İkinci Müdür olarak tayin edildiğini, Bölge İdare Mahkemesine dava açtığını ve davayı kazanması üzerine tekrar eski görevine iade edildiğini (Tutanak 1998, Sayfa 21),
- Tutukevinde çocukların ve kadınların herhangi bir mesguliyyete sevk edilmesinin gerektiğini, bu yapılmazsa idare tarafından hakimiyetin sağlanamayacağını (Tutanak 1998, Sayfa 23),
- Mevcut uygulamada çocukların yirmi saat kapalı yerde tutulduklarını, günde ancak iki saat havalandırmaya çıkarıldıklarını (Tutanak 1998, Sayfa 23),
- Kendisini bu tutukevinde bir çıban başı gibi gördüklerini, bu nedenle de tayinini istediğini (Tutanak 1998, Sayfa 24),
- Jandarma ile Cezaevi İdaresi arasındaki çekişmenin faturasının kendisine çıkarıldığını (Tutanak 1998, Sayfa 3),
- Çocuk tutukluların kendi aralarında oluşturdukları grupların liderleri olduğunu, bunlardan diğerlerinin korktuklarını ve olayları abartarak anlattıklarını (Tutanak 1998, Sayfa 4),
- Bakanlığa 24.02.1997, 24.03.1997, 16.05.1997 tarihlerinde üç defa rapor yazdığını (Tutanak 1998, Sayfa 4),

* Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi TBMM Tutanak 1998

- İyi bir ekip görev yapmadığı sürece burada olayların devam edeceğini (Tutanak 1998, Sayfa 4),
- Hizmet içi eğitimin yeterli olmadığını ve göstermelik biçimde yapıldığını (Tutanak 1998, Sayfa 5),
- İkinci müdür sayısının yeterli olmadığını, en az altı tane olması gerektiğini, gece olay olmamasının ancak bu şekilde sağlanabileceğini (Tutanak 1998, Sayfa 5),
- Psikolog, sosyal hizmet uzmanı, pedagog, öğretmen vb. gibi kadroların verilmesi gerektiğini (Tutanak 1998, Sayfa 6),
- Bu tutukevinin, Adalet Bakanlığı tarafından reklam için açıldığını (Tutanak 1998, Sayfa 6) belirtmiştir.

İKİNCİ MÜDÜR CUMHUR MÜŞTEBAOĞLU (1998)

- Tutukevinin iki müdür tarafından yönetilmesinin doğru bir uygulama olmadığını (Tutanak 1998, Sayfa 2),
- Çocuk ve kadın tutuklular konusunda daha önce herhangi bir mesleki eğitimi almadığını (Tutanak 1998, Sayfa 3),
- Çocuk tutuklulara bir uğraş bulunması gerektiğini, aksi takdirde birbirlerine zarar verdiklerini (Tutanak 1998, Sayfa 2),
- Özellikle bunalım geçiren çocukların kendilerine zarar verdiklerini, kendilerini kestiklerini (Tutanak 1998, Sayfa 4),
- Tutukevinde çocuk tutuklulara kötü muamele (dayak-falaka) yapılmadığını (Tutanak 1998, Sayfa 4),
- İsyan sırasında ise askerlerin çocuklara dayak attıklarını (Tutanak 1998, Sayfa 9),
- Sorunların çözümünü kolaylaştırmak için Bakanlığın daha çok ödenek göndermesi gerektiğini, ayrıca yardım kuruluşlarının da çocuklara yardım etmeleri gerektiğini (Tutanak 1998, Sayfa 8) söylemiştir.

ÇOCUK BÖLÜMÜ İKİNCİ MÜDÜRÜ NURDOĞAN ERTUĞRUL (1998)

- Eğitim Fakültesi, Almanca öğretmenliği bölümü mezunu olduğunu, kendisini mesleki açıdan yeterli gördüğünü, bu kurumda çok az yetişmiş insanın olduğunu, yakın zamana kadar ilkokul mezunu müdürlerin bulunduğunu, kendilerine de mesleği onların öğrettiklerini (Tutanak 1998, Sayfa 9),
- Bir kurumda bir tane birinci müdürün olması gerektiğini, Bakanlık yetkililerinin kendi yandaşlarına makam verebilmek amacıyla buraya iki müdür atadıklarını (Tutanak 1998, Sayfa 13),
- Tutukevinde dayak ve falakanın olmadığını (Tutanak 1998, Sayfa 9),
- Çocukları kendilerine ve diğerlerine zarar verdiklerinde tecrit ettiklerini ve hücreye koyduklarını,
- Burada görevli personelin can güvenliği bulunmadığını (Tutanak 1998, Sayfa 13) söylemiştir.

TUTUKEVİ MÜDÜRÜ ÖZEN KORKMAZ (1998)

- Tutukluları zamanında duruşmaya götüremediklerini, su ve banyo sorunlarının olduğunu, bu sıkıntılar giderilmediği sürece tutukevinde yaşanan sorunların çözümlenemeyeceğini (Tutanak 1998, Sayfa 17),
- Tutukevi jandarmasında görevli bir uzman çavuşun ortalığı karıştırdığını, mediyaya bilgi verenin de o olduğunu ve bunu Müdür Kemal ERYAMAN ile birlikte yaptıklarına inandığını (Tutanak 1998, Sayfa 18),
- Jandarmanın, duruşmaya ve hastaneye giderken çocukları etkilediğini ve aleyhlerine kışkırttığını (Tutanak 1998, Sayfa 20) söylemiştir.

1.2. 2000 YILINDA YAPILAN GÖRÜŞMELER

İlk ziyaretten iki yıl sonra gerçekleştirilen ikinci ziyarette, iki başlı yönetime son verildiği ve tek müdürün görev yaptığı görüldü.

TUTUKEVİ BİRİNCİ MÜDÜRÜ FEHİMİ DEMİR (2000)

- Geçmiş yıllarda tutukevinin iki bölümü için iki müdürün görev yaptığını, ancak bu konuda yapılan girişimler sonucunda müdürlerin teke indirildiğini, bu durumun kurumu daha sağlıklı bir yapıya kavuşturduğunu (Tutanak 2000*, Sayfa 1),
- Bir sene önce bir psikolog kadrosu alınabildiğini (Tutanak 2000, Sayfa 2),
- Çocukların yaş gruplarına veya suç gruplarına göre halen ayrılamadığını,
- Tüm başvuran çocukların tutukevine geldiklerinde ailelerine haber verildiğini,
- Tutuklu çocuklara yönelik çeşitli kurslar ve sosyal faaliyetler düzenlendiğini (Tutanak 2000, Sayfa 4),
- Kadrolarında sosyal hizmetler uzmanı dışında başka bir eksik olmadığını (Tutanak 2000, Sayfa 15) belirtmiştir.

2. SAVCILAR İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

2.1. 1998 YILINDA YAPILAN GÖRÜŞME

BAKIRKÖY CUMHURİYET SAVCISI CELİL DEMİRCİOĞLU (1998)

- Türkiye'nin bütün cezaevlerinde fiziki yetersizliklerin olduğunu (Tutanak 1998, Sayfa 6),
- Avrupa ülkelerinde cezaevlerinin bir, iki, ya da en fazla dört kişilik oda sistemine göre yapıldığını, günün belli saatlerinde havalandırmaya çıkarıldıklarını, çalıştırıldıklarını, sportif faaliyetlere katıldıklarını ve disipline uymayanların ise kesinlikle affedilmediklerini (Tutanak 1998, Sayfa 7),
- Türkiye'de ise fiziki koşullar kadar infaz sisteminin de sorunlar yarattığını, otomatik şartla tahliye sisteminin yanlış olduğunu, hak eden için şartla tahliye sistemine geçilmesi gerektiğini (Tutanak 1998, Sayfa 7),

* Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi TBMM Tutanak 2000

- Tutukevinde hem tutuklu sevk aracı hem de araç şoförü eksikliği sorunu olduğunu, tutukluların araç yetersizliği nedeniyle duruşmalara zamanında götürülemediklerini ve yargı sürecinin uzadığını (Tutanak 1998, Sayfa 10),
- Basında da yer alan iddialarla ilgili adli soruşturmaya başlandığını, en kısa sürede bitirileceğini (Tutanak 1998, Sayfa 13),
- Tutukevinde iki müdürün birden görev yapmasının ciddi sorunlar yarattığını (Tutanak 1998, Sayfa 13),
- Tutukevinde görevli personelin yetersiz olduğunu (Tutanak 1998, Sayfa 14),
- Dış korumayla görevli jandarmanın da olaylara dahil olduğunu, bu nedenle bir jandarma görevlisini başka bir göreve aldıklarını (Tutanak 1998, Sayfa 14),
- Bazı çocuk tutukluların dövüldüklerine dair eylemleri tespit ettiklerini (Tutanak 1998, Sayfa 14),
- 15/18 yaş arası çocukları yönetmenin çok zor olduğunu, üstelik bunların bazılarının gerçek yaşlarının daha büyük olduğunu, bu durumun önemli sorunlar yarattığını (Tutanak 1998, Sayfa 15),
- Çocuk tutukluların kendi içlerinde baskı kurduklarını, birbirlerinden zorla altın, para vb. gibi kıymetli şeyleri aldıklarını (Tutanak 1998, Sayfa 15),
- Yine, kendi aralarında meydana gelen bazı olayları korkularından zamanında idareye haber veremediklerini (Tutanak 1998, Sayfa 19),
- Medyada da yer alan, bir televizyon muhabirinin tutukevine girmesinin müdürlerden birisinin yardımı ve diğerini karalamak amacıyla meydana gelmiş olabileceğini (Tutanak 1998, Sayfa 21),
- Tutukevinin gerçekte hastane olarak yapıldığını, bu nedenle bazı eksikliklerinin bulunduğunu (Tutanak 1998, Sayfa 24),
- Her koğuşa sıcak su verilemediğini, yine her koğuştaki kaloriferlerin çalışmadığını (Tutanak 1998, Sayfa 24),
- Anneleri ile kalan çocuklar için kreş yaptırmak istediklerini, bu amaçla bir vakıf kurma girişimlerinin bulunduğunu, Adalet Bakanlığının bu girişime sıcak bakmadığını (Tutanak 1998, Sayfa 25) belirtmiştir.

2.2. 2000 YILINDA YAPILAN GÖRÜŞMELER

BAKIRKÖY CUMHURİYET SAVCISI CELİL DEMİRCİOĞLU (2000)

- Karakolların üç ayda bir savcılarla paylaşarak kontrol edilmeğe çalışıldığını, ancak karakolun savcı tarafından denetlenmesinin polis üzerinde olumsuz etki yarattığını (Tutanak 2000, Sayfa 11),
- Savcılıkla polisin ilişkisinin çok zayıf olduğunu, kendisinin Bakırköy Emniyet Müdürünü tanımadığını, polisin üzerine fazla gidildiğinde ters tepki alındığını, yakalanmasını istedikleri şahısların inadına yakalanmadıklarını, emniyet müdürlerinin adliyeye hiç adım atmadıklarını, ayrıca Emniyet Teşkilatı ve bakanlıklar (MEB, Sağlık Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ile ilgili Devlet Bakanlığı) ile tutukevi diyalogunun hiç olmadığını (Tutanak 2000, Sayfa 12),
- Savcılıkta iş yükünün çok fazla olduğunu, bir önceki seneden 70 bin hazırlık dosyası devrettiğini, şu anda 140 bin hazırlık evrakıyla beş savcının ilgilendiğini, normalde 55 olması gereken savcı sayısının 39 olduğunu (Tutanak 2000, Sayfa 11),

- Polisin hazırlık soruşturması sırasında görevini gerektiği gibi yapamayabileceğini, ancak savcılarının da işi gerektiği gibi takip edip sahiplenmediklerini (Tutanak 2000, Sayfa 13),
- Savcı "Şunu söyleyebiliriz: yani, polis hazırlık soruşturmasını yaparken belki görevini yeterince yapmıyor, işkence yapıyor olabilir. Bu konuda fazla eğitilmiş değil, ama cumhuriyet savcıları da, polis kendi adlarına bu soruşturmayı yürüttüğüne göre, bu konuyu fazla sahiplenip, polisin karakolda soruşturma yaparken gidip oraya "ne yapıyorsun?" diye sormadıkları da oluyor. Yani, sahip çıkmıyorlar", şeklindeki sözleri ile insan hakları ihlallerinin ve işkence iddialarının ortadan kalkabilmesi için kamu görevlilerinin sorumluluk bilinci ile hareket etmelerinin ne kadar gerekli olduğunu,
- Cezaevinde sıcak su probleminin hala devam ettiğini (Tutanak 2000, Sayfa 15),
- Cezaevi ring araçlarının ve şoförlerinin yetmediğini (Tutanak 2000, Sayfa 16),
- Polisten kendilerine gelen bir tutuklunun adli tıba gönderildiğini, adliyeden cezaevine kadar geçen süre içinde ise zaten adliyede işkence yapılmasının mümkün olmadığını, bu sebeple cezaevine girinceye kadar yeniden bir rapor alınmasına gerek olmadığını (Tutanak 2000, Sayfa 14) belirtmiştir.

TUTUKEVİ SAVCISI KAYA KABACIOĞLU (2000)

- 1998' deki ziyaret sonrasında 16 cezaevi personeli hakkında kamu davası açıldığını (Tutanak 2000, Sayfa 7),
- İki müdürün de soruşturma sonucunda başka yerlere tayin edildiğini, % 90 oranında eski personelin görevinden ayrıldığını (Tutanak 2000, Sayfa 10),
- Cezaevi müdürünün cezaevi tabiplerinin üst sicil amiri olduğunu, bu konuda bir düzenleme yapılmadığını,
- Medyada cezaevlerinin hep kötü taraflarının işlendiğini, burada yapılan iyi şeylerin görmezden gelindiğini,
- Belediyenin açtığı "umut istasyonları"nın büyük faydasının olduğunu, tutukevi nüfusunun 438'den 262'ye indiğini, eskiden bazı kişilerin sırf kış geçirmek için buraya geldiklerini (Tutanak 2000, Sayfa 9),
- Kendilerinden önceki dönemde yönetimin tutukevine yeterince hakim olamadığını, kendilerinin bazı düzenlemeler yaptığını,
- Çocuklara Özgürlük Vakfı'nın katkılarıyla 99 infaz koruma memuruna Gemlik'te eğitim verdiklerini,
- Savcılarının asli görevlerinin dışında işlerle meşgul olduklarını, bu konuda ceza yasasında yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulduğunu (Tutanak 2000, Sayfa 13),
- Adli tıp konusunda gerek olduğunda kendi doktorlarının geçici rapor düzenleyebildiğini, kendi hekimlerinin bu konuda iyi olduğunu, DNA testi yapılması gerektiğinde birtakım zorluklar yaşanabildiğini, bu raporun 4-5 ayda alındığını (Tutanak 2000, Sayfa 14),
- Tutukevinde bulaşıkların hala tuvaletin yanında yıkandığını, bu konuda bir tadilat çalışmasının hala yapılmadığını (Tutanak 2000, Sayfa 15) belirtmiştir.

3 - TUTUKEVİ DOKTORU LEVENT AYDEMİR İLE YAPILAN GÖRÜŞME (2000)

- > Son bir yıl içinde revirde önemli değişiklikler olduğunu (Tutanak 2000, Sayfa 21),
- > Protez dışında diş ile ilgili tüm tedavilerin yapılabilmesini, diş doktorlarının olduğunu
- > Personelin ciddi bir sağlık taramasından geçirilmediğini
- > 1998 yılında yapılan incelemelerde Heyetin de karşılaşarak gördüğü Hepatit B taşıyıcısı olduğu tespit edilen bayan infaz koruma memurunun hala cezaevinde çalışmakta olduğunu belirtmiştir.

Örnek (Tutanak 2000, Sayfa 18).

(.....)

TUTUKEVİ DOKTORU LEVENT AYDEMİR- Yaklaşık 1 sene oldu. Şu anda diş bakımı falan yapılıyor, sadece protez yapamıyoruz. Çekim, tedavi, hepsini yapıyoruz. Rutin kan tahlili falan yapıyoruz. Oksijen tüpümüz var. Kartoteks tutuyoruz. Tüberküloz taraması yaptırдық. Göz taraması yapıyoruz. Testin yapılabileceği karşılamayı bulamadığımız için, yani maddi yönünü halledemediğimizden Hepatit B taraması yapamadık. Personeli bir ara taramadan geçirmeye başlamıştık üçer, beşer, ama onun arkasını getiremedik.

(.....)

4 - TUTUKEVİ ÖĞRETMENİ İLE YAPILAN GÖRÜŞME (1998-2000)

- > Tutukevi savcısı 1998 yılındaki incelemelerde öğretmen sayısının az olduğunu, öğretmen verilmesi için Milli Eğitim ve Gençlik Spor il müdürlükleri ile temasta olduğunu söylemiştir. (Tutanak 1998, Sayfa 11) Savcı Kabacaoğlu ayrıca tutukluların kısa süre kalmaları dolayısıyla onlara yönelik bir eğitim faaliyeti yapılmadığını belirtmişti. "Ortalama 3 ay kalıyorlar" (Tutanak 1998, Sayfa 9). Tutukevine ikinci gidişte Müdür Fehmi Demir birçok eğitim çalışmasının devam ettiğini söylemiştir. Müdür Demir'in verdiği bilgilere göre birinci kademe okuma kursuna halen 21 tutuklu devam ediyor, ikinci kademe okuma kursu için öğrenci tespitleri yapıldı, yakında kurs başlatılacak. Açık ilköğretim kursuna 4 kişi devam etmektedir. 1998 yılında Açık Lise kursuna katılan 4 tutuklu birinci ve ikinci basamak sınavlarına katılmıştır. 1999'da kayıt yaptıran 3 tutuklu sınav süresinden önce tahliye olmuştur. ÖYS sınavı için 2000 yılında bir kişi başvurmuştur.

Örnek (Tutanak 2000, Sayfa 16)

(.....)

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT- Çocuklarda ve kadınlarda okur-yazar oranı ne kadar? Öğretmenlerimiz bunu yapabildiler mi? Geçen seferki gelmemizde kartateksleri yoktu, dosyaları yoktu, çok kısa süre girip kalıyorlardı? Bilgisayarlarınız gelmiş mesala. Yani, öğretmenlerin kayda girebileceği, en azından, az da kalsa, bir gün kaldı okur-yazar, şuradan geldi, şudur gibi bir şey var mı?

FEHMİ DEMİR- Var efendim. Okur-yazarlık oranı şimdi yüzde 80 falan. Çocuklardan şimdi 20 küsur kişi okuma-yazmaya devam ediyor. Bunu, halk eğitim merkez müdürlüğünden almış olduğumuz öğretmen vasıtasıyla yürütüyoruz. Kendi öğretmenimiz geldi, önümüzdeki hafta da o yeni bir sınıf açacak.

(.....)

- 1998 yılındaki incelemelerden bugüne altı ayrı okuma yazma kursu düzenlenmiştir. Bunlardan 12 Mayıs-12 Ağustos 1998 dönemine 21 çocuk, 4 Mayıs - 9 Ağustos 1998 dönemine 20 çocuk, 7 Eylül-10 Aralık 1998 dönemine 20 çocuk, 26 Ekim 1998-30 Ocak 2000 dönemine 20 çocuk, 9 Kasım 1998-10 Şubat 1999 dönemine 20 çocuk katılmıştır. 22 Kasım 1998'de başlayan ve halen devam eden okuma yazma kursuna 19 çocuk devam etmektedir.

Örnek (Tutanak 2000, Sayfa 78)

(.....)

BAŞKAN – Devam eden kaç öğrenci var?

ÖĞRETMEN – 19 kişi var şu anda. Mahkemeye gidenler oluyor, tahliye olanlar var, sayı günlük değişiyor.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PIŞKINSÜT – Okuma yazmayı ne kadar öğrenebiliyorlar?

ÖĞRETMEN – Erken gidenler isimlerini yazabiliyorlar, adreslerini yazabiliyorlar. İki üç ay katanlar bayağı öğreniyorlar. Ayrıca sosyal bilgiler ve Türkçe öğretiyoruz.

(.....)

5 - İNFAZ KORUMA MEMURLARI İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER (1998 ve 2000)

İnfaz koruma memurları ile yapılan görüşmelerde bazı sorunlardan şikayetçi olmuşlardır. Bunlar;

- Maaşların yetersizliği, özel hizmet tazminatlarının verilmediği ve bekçilere, ormancılara uygulanan beş yıl yıpranma payından kendilerinin yararlandırılmadığı,
- Birkaç takım elbise yerine tek takım elbise aldıkları,
- Ulaşım sorunlarının çözülmemişi,
- Bayramlarda tatil yapma olanaklarının bulunmadığı,
- İki başlı yönetimin (Adalet ve İçişleri Bakanlıkları) ortadan kaldırılması gerektiği,
- Ceza infaz yasasının güncelleştirilmesi gerektiği,
- İnfaz koruma memurlarına silah, kelepçe, cop gibi inzibat aleti verilmesi,
- Çete üyelerine karşı etkin korunmaları,
- Personel için kreş olmaması gibi sorunlardır.

C - KOĞUŞLARDAKİ İNCELEMELER VE TUTUKLULARIN ANLATIMLARI

Koğuşlarında ziyaret edilen çocuk ve kadın tutuklu ve hükümlüler, tutukevinin koşulları ve yaşadıkları hakkında Heyetimize çok açık ve içten anlatımlarda bulunmuşlardır.

- Tutukluların ifadelerine göre infaz koruma memurlarının tavırları değişiklik göstermektedir. İyi ve kötü vardiyaların hangileri olduğu sorulduğunda görüş bildiren tutukluların çoğunluğu aynı kişilerden şikayetçi olmuştur. 1998 yılındaki görüşmelerde en çok şikayet edilen infaz koruma memurları ikinci müdür ".....", ".....", ".....", "....." ve "....." isimli memurlardı. Benzer şikayetler 2000 yılındaki incelemelerde de dile getirilmiştir. İkinci gidişte tutuklular en çok İkinci Müdür ".....", Başgardiyanlar "....." ve "....." ile gardiyanlar "....." ve "....."ten şikayetçi olmuşlardır.

Örnek 1. (Tutanak 2000, Sayfa 29)

(.....)

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT - Burada çok kötü davrananlar hangileri?

TUTUKLU 11- "....." var, "....." başefendi. "....." bana çok işkence etti. Falakaya aldı beni. Nöbetçi ağabeyler beni falakaya almıştı. Yarım saat sonra tekrar o geldi, "yetmez, yatırın" dedi. Dövdükten sonra yarım saat koridorda koşturuyorlar ayakları şişmesin diye. Hücrede falakaya aldılar, kadınlar koğuşlarının olduğu yerde.

(.....)

Örnek 2. (Tutanak 2000, Sayfa 32-33)

(.....)

TUTUKLU- ... Ben tecrütte 38 gün bir kaldım, 30 gün bir kaldım, bir de 8 gün kaldım. İdareyle kavga etmiştim ben. Ziyaret kabulde küfürlü konuştu onun için kavga ettik. Biz gece, birbirine hasım olanlar kavga etmesin diye gece nöbet tutuyoruz, başefendi "....." benim yanımda kalan nöbetçi arkadaşına "yatın" dedi, biz de nöbetçilik yapıyoruz dedik, bize "yatamıyorsanız gelin koynumda yatın" dedi. Siz dilekçe yazın falan diyorsunuzya, o arkadaşım da tecritten gelirken saçlarını yoluyorlardı, benim sırtımı ziyaret kabulüne doğru çevirdiler o Murat isimli arkadaşımın saçlarını tuttu çekti. Bunları yapanlar ".....", tekrar bir tane daha "....." var, ".....". Bazı gardiyanlar da bize çok iyi davranıyor.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT- Yakup var mı?

TUTUKLU- Hayır, "....." ağabey yok. Onlar bize karşı iyi davranıyorlar. "....." ile "....."ın vardiyasında oluyor bunlar. Kendilerine özel sopa yapmışlar, ortalarından halat geçiyor ayaklarımıza sokuyorlar kaldırıyorlar.

(.....)

Örnek 3. (Tutanak 2000, Sayfa 34)

(.....)

TUTUKLU- Şimdi yazsak bilmiyorum olur mu; ama, yazalım o zaman. Başgardiyan Zeki, bir tane daha başka gardiyan "....." var, ".....", ".....", ".....", bir tane daha var ismini bilmiyorum. "....." var. Başmüdür de bizi çok küfürlü konuşuyor. Bizlere baskı yapıyorlar, ama bazı özel koşullar var onlara her türlü imkânı sağlıyorlar. Mesala, Karagümrük çetesinden Nuri Ergin falan var o özel açtıkları koşullarda, onlara daha özel muamele yapıyorlar.

(.....)

Örnek 4. (Tutanak 2000, Sayfa 37-38)

(.....)

TUTUKLU – Tüm bu vardiyalar içerisinde en güzel vardiya Yaşar Abinindir.

TUTUKLU – "....." abi gerçekten çok iyi birisi.

A. EMRE KOCAOĞLU (İstanbul) – Zararlı hangi vardiya?

TUTUKLU – Öbür dört vardiya da zararlı.

".....", "....." pis, Bir de ".....", ama onlar gibi değil. Ama en güzel vardiya "....." abidir.

TUTUKLU – ".....", ".....", ".....", ".....", bunlar çok kötü muamele yapıyorlar, işkence.

TUTUKLU – Şimdi isimlerini size söylüyoruz, ama haberleri olsa hemen bizi hücreye koyarlar. Ben burada çok ezildim. Ben burada ne günler geçirdim. Altı ay boyunca hücrede kaldım.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT – İki "....." var, biri gardiyan, öbürü başgardiyan.

TUTUKLU – Başgardiyan.

(.....)

Örnek 5. (Tutanak 2000, Sayfa 45)

(.....)

A. EMRE KOCAOĞLU (İstanbul) – Hangi vardiya iyi, hangi vardiya kötü?

TUTUKLU 26– Bu vardiya kötü, "....." Ağabeyin vardiyası. Beyzbol sopalarıyla falakaya yatırırlar.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT – Nerede o sopalar?

TUTUKLU 26– Hücrede. Çatıların eşiklerinde falan saklıyorlar, oralarda boşluklar var, oralara koyuyorlar, falaka şeyleri var, uzun sopalar var ipli ipli.

(.....)

Örnek 6. (Tutanak 2000, Sayfa 48)

(.....)

TUTUKLU 28- "....." ağabey var, çok iyi insan.

Ben askerî konularda bir şey diyeceğim. Askerler bizi çok eziyor. Yani, mahkeme konusunda olsun, hani Metris'in mahkûmu, Bayrampaşa'nın mahkûmu bizden daha iyi. Biz çocuk olduğunuz halde biz eziliyoruz. Nezarette yemek isteyeceğiniz size "yemek yok" diyor, hakaretler ediyor asker komutanlar. Bunlar buradan mahkemeye çıkarken oluyor bunlar. Ne bileyim, Met-

ris'in mahkûmlarına var bize yok. Biz çocuğuz bize daha iyi muamele edilmesi lazımken bize baska uygulanıyor. İşte "siz hiçbir şey konuşmayacaksınız" diyorlar, küfür ediyorlar.

(.....)

Örnek 7. (Tutanak 2000, Sayfa 57)

(.....)

TUTUKLU – Bizi burada müdür bile dövüyor, "....." Bey.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT – "....." de mi dövüyor?

TUTUKLU – Bize "karate yaparım size" diyor.

TUTUKLU 42- Ben görmedim de, "....."le "....." ceza vermeyle meşhurdur yani. Bazen geceleri yatmıyoruz, sabahlıyoruz. Koğuşta bir sorun oluyor, onu söyleyeceğimiz zaman sabaha kadar yatmıyoruz, uykudan kalktığımız zaman dayak yeriz diye. Sayımı korkarak söylüyoruz burada. Hemen hemen her gün sayımda dayak yiyoruz burada efendim.

(.....)

Örnek 8. (Tutanak 2000, Sayfa 58)

(.....)

TUTUKLU – Efendim, bizim isyanımız oldu bu teyp olayından. Bizim teybimiz yoktu. Biz burada bunalıyorduk. Başefendilerle, müdürlerle falan konuştuk, izin vermediler, hepsi yok çekti. Biz şu kadar teybe razı olduk, ona da yok çektiler. Biz kapılara falan vurduk, müdür falan geldi. Koğuştan alınmadık, bir hafta sonra alındık. "....." bana diyor ki, "seninle karate yapacağım şimdi tecritte." Benimle karate yapıyor tecritte.

(.....)

Örnek 9. (Tutanak 2000, Sayfa 63)

(.....)

TUTUKLU 50- Bakan efendim, burada elbisem var kanlar içinde. Beni dövdüler bütün elbisem kanlar içinde kaldı.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT- Kanlı gömleğini, eşofmanını gösteriyor.

Neden suçlayarak yaptılar, neden dövdüler?

TUTUKLU 50- Ben 14 üncü koğuşta kalıyordum, buraya yeni geldim, kavga çıkmıştı koğuşu dağıttılar. "O koğuşta niye böyle olaylar çıkıyor" diye heptimizi dövdüler. O elbisedeki kanlar ağızımdan, burnumdan akan kanlar.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT- Senin ne şikayetin var?

TUTUKLU 54- Elleriyle vursalar bir şey değil de sopalarla vuruyorlar.

(.....)

Örnek 10. (Tutanak 2000, Sayfa 33)

(.....)

TUTUKLU- Başmemur "....."lu. Bir tane daha "....." var. Arkadaşımın ayağının altından soktu, bir de küfürlü konuştu arkadaşşıma hep. Sopayla ayaklarının altına... Bana "bakma lan"

diye küfürlü konuştu. Efendim, ben buraya zaten kelimededen gelmişim. Arkadaşım bana laf etti diye adam vurmuşum, kendimi zor tutuyorum. Arkadaşımın saçlarını yoldular, kafasına tekme falan vuruyorlar. Bu anlattığım olay olalı 3-4 gün oldu. Sizin geleceğinizi biliyorlardı tecritleri hep dağıttılar.

(.....)

Örnek 11. (Tutanak 2000, Sayfa 98)

(.....)

TUTUKLU 86- İyileri de var. "....." Ağabey, "....." Ağabey, "....."r Ağabey, bunlar hep iyi. Baygardiyanlardan "....." Ağabey, "....." Ağabey, "....." Ağabey iyi. "....." Ağabeyle "....." Ağabey kötü. ".....", "....." beraber zaten.

(.....)

1998'deki incelemelerde bazı tutuklular gardiyanları "görmeleri" halinde işlerini yaptırdıklarını söylemiştir. Parası olana daha iyi muamele yapıldığını iddiası 2000 yılında da devam etmiştir.

Örnek 12. (Tutanak 1998, Sayfa 36, 80)

(.....)

TUTUKLU - Bazen işim düşüyor gardiyanlara, bir paket Marlboro indirirsek cebine, işimizi görüyorlar, yoksa görmezler işimizi"

(.....)

Örnek 13. (Tutanak 2000, Sayfa 37)

(.....)

TUTUKLU - Herkes hata yapabilir. Bir kere hata yaptık artık, ondan sonra devam ediyorlar. En ufak bir şey olsun, hemen beni alırlar. Bir falakaya alıyorlar, ondan sonra hücre. Para oldu mu almazlar, para olmadı mı burada ezilirsin. Para olunca vurmuyorlar.

KADİR BOZKURT (Sinop) - Niye?

TUTUKLU - Para yediriyorsun bir şey demiyorlar.

KADİR BOZKURT (Sinop) - Kim alıyor parayı?

TUTUKLU - Hepsi alıyor. Bazıları hariç, hepsi yiyor.

(.....)

Örnek 14. (Tutanak 2000, Sayfa 57)

TUTUKLU - Kantinden kaliteli sigara alıyorsun, nöbetçilere verdiğin zaman yan koşuylardan ihtiyacın olan ber şeyi alıp getiriyorlar. Sigara vermediğin zaman getirmiyorlar.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT - Hangi koşuylar en çok rüşvet veriyor?

TUTUKLU 42 - 8, 9, 12 zengin; o kısımlar.

TUTUKLU 36- İnfaz koruma memurlarına kendilerine göre ikram ediyorlar ve de gece sayımdan sonra bir ihtiyaçları oldu mu başka koşuylardan karşılanabiliyor. Fakat, birçok kere biz istedik, "nöbette dolaşamayız" dediler. Biz bir şey veremiyoruz, imkânımız yok bizim.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT – Siz bir şey veremiyorsunuz, öyle mi?

TUTUKLU – Her zaman olmuyor, iki vardiyada oluyor.

TUTUKLU – Alistılar mı devamlı istiyorlar, biz de devamlı veremiyoruz.

- **Bazı tutuklular sorunlarını TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na iletmek için şikayet dilekçesi yazmaktan korktuklarını belirtmiştir.**

Örnek 15. (Tutanak 2000, Sayfa 33)

(.....)

TUTUKLU- Adını bilmiyoruz, anahtar herkeste duruyor. Bütün gardiyanlar orada oturuyor.

Biz baskı altındayız efendim, korkuyorduk. Siz “bir sorunuz olduğu zaman dilekçe yazın” demiştiniz ya, nöbetçi bize ne dedi biliyor musunuz “siz bu dilekçeyi yazacaksınız, ama bunlar benim elimden geçiyor yırtarım” dedi. Siz gidince “size ne soruyorlar” diye bizi sıkıştırıyorlar, biz korkumuzdan söyleyemiyoruz.

(.....)

Örnek 16. (Tutanak 2000, Sayfa 45)

(.....)

TUTUKLU 26- Efendim, yazıyoruz. Ben bir ara Adalet Bakanlığına falan da yazdım. Oradan geçmiyor. Buradan alıp dışarıda yırtıp atıyorlar. Hiçbir yere ulaşmıyor. Cezaevinden çıkmıyor. Mektupları okuyorlar. Benim ailem şu anda memlekette. vardı burada, kaldığımız yere yakındı, onun ailesini falan gönderdik, bilmiyorum artık...

(.....)

- **Tutuklular cezaevi idaresinin kendilerine sıkça hücre cezası verdiklerini iddia etmişlerdir. Komisyonun ziyareti haber alındıktan sonra hücredeki tutukluların koşullara gönderildiği ifade edilmiştir. (Hücre cezaları için bakınız Tutanak 2000, Sayfalar 26, 30, 32, 34, 38, 45, 46, 47, 53, 60, 61, 82, 95, 96, 98, 149)**

Örnek 17. (Tutanak 2000, Sayfa 26)

(.....)

TUTUKLU – Burada biraz baskı var.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT – Ne yapıyorlar?

TUTUKLU – Bir şey ihtiyacımız oluyor, yan taraftan istiyoruz, gelip bağırıp çağırıyorlar. Bırakmıyorlar isteyelim falan. En ufak bir kelime dememizde hemen bizi hücreye alıyorlar; falakaya falan yatırıyorlar.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT – Hücreler nerede?

TUTUKLU – Hücreler arka tarafta. Bayanların tarafında.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT – Tek tek mi odalar?

TUTUKLU – Evet, tek tek. Ben geçen gün hücreden geldim. Yani, siz geleceksiniz diye bizi hücreden çıkardılar, yoksa koşuş yüzü yasaktı bize.

(.....)

- Tutukevinde tek bir psikolog görev yapmaktadır. Mahkumlar bunun yetersiz olduğunu söylemiştir. 1998 yılında ise Tutukevinde psikolog yoktu.

Örnek 18. (Tutanak 2000, Sayfa 22)

(.....)

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT – Peki, burada cezaevinde psikolog bir bayan var. Bir sorununuz olduğu zaman, bunaldığınız zaman size gelip, sizinle konuşup sizi yukarıya alıp konuşmuyor mu?

TUTUKLU – Konuşuyor da, işte, bir oyun var, o oyundan vertiyor böyle, el hareketleriyle, işaretlerle falan. Onlar vakit geçirmiyor bizim için.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT – Çok yeterli gelmiyor.

TUTUKLU – Yeterli gelmiyor.

(.....)

- Tutukluların ifadelerine göre mahkemeye gidiş gelişlerde çeşitli sorunlar yaşanmakta, çoğu zaman duruşmalara katılamamaktadırlar. Bu durum 1998 yılındaki incelemelerde Tutukevi Savcısı Kaya Kabacaoğlu tarafından da itiraf edilmişti.

Örnek 19. (Tutanak 1998, Sayfa 10)

(.....)

SAVCI KAYA KABACAOĞLU- İstanbul'da 23 adliye var, hergün 12-13 tutuklu ve hükümlü sevk ediyoruz. Bir de üstüne üstlük adli servise, akıl hastanesine, gözlem hastanesine veya diğer hastanelere hasta sevk ediyorum. 23 yere, bu şekilde hastalar çıktığında 25-26 yerin 15'ine hergün gitmek durumundaysa araç, şimdi tutun buradan Çatalca'dan, Silivri'den, öbür taraftan Pendik'ten çıkın, Beykoz'dan çıkın, Sarıyer'den çıkın. Bu arada nasıl adil yargılanmayı sağlarsınız?"

(.....)

Örnek 20. (Tutanak 2000, Sayfa 22)

(.....)

TUTUKLU – Asker yetersizliği nedeniyle.

Şu an burada ayırımcılık da var. Biz yedi sekiz kişiyiz mahkemeye çıkacağız, Çakıcı'nın oğluna 30-35 tane asker veriyorlar, bizim mahkememiz o yüzden erteleniyor, yani ayırım yapıyorlar, mahkemeye çıkamıyoruz.

(.....)

Örnek 21. (Tutanak 2000, Sayfa 83)

(.....)

TUTUKLU 74- Ben ilk iki mahkememe gidemedim iki ay boyunca. Buradan çıktım, duyarlı kapılara kadar gittim, cezaevinin çıkışına kadar "araba yok" dediler geri geldim. Bir ayda bir mahkemem oluyor, öbür bir ay sonra yine gittim, yine aynı şekilde yine araba yok, yine gönderdiler. Üçüncüsüne buradan dilekçe yazdım 2-3 defa, en sonunda dilekçeye karşılık verdiler, götürdüler. 10 gün sonra yine mahkemem var onu düşünüyorum.

(.....)

- Kadın tutuklular başta olmak üzere sağlık hizmetlerinin yetersizliğinden ve hastaneye gitmekte zorluk çektiklerinden şikayet edilmiştir. Aynı şikayetler 1998 yılında da Komisyon üyelerine iletilmişti (1998'deki şikayetler için bakınız Tutanak 1998, Sayfa 32, 50, 87, 97, 121, 122, 129).

Örnek 22. (Tutanak 1998, Sayfa 56.)

(.....)

TUTUKLU - Doktora çıkmak için 15 tane dilekçe verdim. Doktora çıkarmıyorlar efendim. Bir ölüm olursa öyle hastaneye götürüyorlar, başka türlü götürmüyorlar"

(.....)

Örnek 23. (Tutanak 2000, Sayfa 98.)

(.....)

TUTUKLU 90 - Benim onbir aylık bebeğim var. Ben 18 yaşımdayım. Bebeğim çok küçük. Orta kulak iltihabı var, problemlili. Olmadık bir anda hasta olabiliyor. Bunu hastaneye götürmekte çok büyük problemler yaşıyoruz. Görevli bayanlara yalvarıyorsun, onlar eğer isterlerse askeriyeye gidiyorlar. Askeriye komutanı o gün iyi, insaflı biriyse götürüyor, olmadığı zaman burada kalıyoruz. Hastaneye yazdırıyoruz kendimizi, hastane bir ay sonra çıkıyor. Bir ay sonraya kadar bizim olan problemimiz de kaybolmuş oluyor. Doktora gidiyoruz. Gitmezsen de, illaki "sen yazılmışsın gitmek zorundasın" diyorlar. Gidiyoruz. Doktor "senin problemin kalmamış" diyor. İki ay sonra gittiğimiz için hiçbir faydasını görmüyoruz. Mahkemelerimize gidemiyoruz.

Ben cinayet suçundan yargılanıyorum. Her mahkemem benim için çok önemli. Çünkü her celsede yeni bir şey olabiliyor, her celsede yeni bir şeyler sunulabiliyor. Benim her celse gitmem gerekiyor, suç ortağım da var; ama, mehkemeye götüremedim. Dört beş defa mahkemeye gide-medim, mütalaamda gidemedim.

(.....)

Örnek 24. (Tutanak 2000, Sayfa 130-131)

(.....)

TUTUKLU 103- Genel sorunları söylemek istiyorum. Şu cezaevinin birinci konusu sağlık konusu. Hastalanıyoruz, gecenin 2'sinde olabiliyor böyle şeyler. Asla ve asla hastaneye götürüle-miyoruz, asker götürmüyor veya götürmüyor veya ring yok.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT - Pekli, cezaevi idaresince gitmesi gerekir denildiğinde veya cezaevi doktoru gördüğünde, hastaneye gitmesi gerekir dediği halde asker götürmüyor mu?

TUTUKLU 103- Ama, cezaevi doktoruna da ulaşamıyoruz ki...

TUTUKLU 104- Gündüz herhangi bir problemimiz olduğu zaman ulaşabiliyoruz; ama, geceyarsı herhangi bir problemle karşılaştığımız zaman mümkün değil böyle bir şey. Mesela, burası bir kadın tutukevi, bir kadın doğumcu yok burada. Mesela ben hamileyim şu anda, birtakım problemler yaşıyorum ve korkularım var. İstemiyorum buradan ringlere binip de haldır haldır devlet hastanesine gitmek istemiyorum. Bu benim özel sorunum değil, burada herkesin başına gelebilecek bir problem. Ya da ne bileyim, herhangi bir vtrüs, herhangi bir hastalıktan oluşabilecek bir sürü kadın hastalığı var. Mümkün değil yani burada böyle bir şey yapmak.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT - Başka, genel olarak...

TUTUKLU 103- Defalarca idareye bildirdik, doktordan daha ziyade sağlıklı olsun, ona da razıyız dedik.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PIŞKİNSÜT – Doktor var...

TUTUKLU 103- Doktor var; ama, gündüz 10'la 5 arası bakabiliyorsa bakıyor; ama, gece veya cumartesi pazar...

(.....)

- Aile ve yakınlarından haber alamamak tutuklular üzerinde psikolojik sorunlara yol açabilmektedir. Tutuklular muhtemel sakıncalara karşın telefon görüşmelerinin idare tarafından dinlenilebileceğini veya uygun bir sınırlama getirilebileceğini kabul etmektedirler. 1998 yılında da bazı tutuklular ailelerinin kendilerinden haberi olmadığını söyleyip Heyet üyelerine ailelerinin adres ve telefonlarını yazdırmışlardır. (Tutanak 1998, Sayfa 57, 64, 69, 73)

Örnek 25. (Tutanak 2000, Sayfa 131)

(.....)

TUTUKLU 104- Herhalde siz de buna ikna olacaksınız; telefon... Burada, idari binada ya da gardiyan arkadaşların olduğu yerde bir kontrollü, kartlı telefon... Ne bileyim, dinlenmeye alınabilir, paraleli olabilir. Mesela burada birtakım cezaevi kuralları var, işte kantine bugün ikinci kısım çıkıyor, ertesi gün üçüncü kısım çıkıyor. Telefon aynı şekilde kullanılabilir. Üçüncü kısım pazartesi cuma çarşamba kullansın, falanca kısım şu şu günler kullansın. Belli bir kota konur, mesela haftada 2 milyonluk veya 3 milyonluk. Herkesin çocukları var, çok zaman haber alamıyoruz. Yani, birçok sorunlarımız bu habersizlikten kaynaklanıyor aslında. Yani, psikolojik bozukluğumuzun asıl nedeni özlem, haber alamamak. Yani, bu telefon konusunda ben, eğer siz gelmemiş olsaydınız, dışarıda mutlaka bir şekilde irtibat kurmayı düşünüyordum sizlerle.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PIŞKİNSÜT – Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu diye yazarsanız...

TUTUKLU 104- Hatta, bire bir ulaşmaya çalışacaktım bilhassa size.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PIŞKİNSÜT – O gün, geleceğiz dedim size.

TUTUKLU 104- Evet, dediniz, sağ olun.

Bu telefon konusu... Bizler gideriz, başkaları gelecektir mutlaka, burası devletin bir kapısı, açık bir kapı, sürekli devir daim halinde. Bu telefon, gerçekten buradaki insanlar için çok önemli.

(.....)

- Görüşülen tutukluların birçoğu baro avukatlarının kendileri ile ilgilenmediğini belirtmiştir.

Örnek 26. (Tutanak 2000, Sayfa 60)

(.....)

A. EMRE KOCAOĞLU (İstanbul) – Avukatın var mı?

TUTUKLU 47- Barodan var.

A. EMRE KOCAOĞLU (İstanbul) – Meşgul oluyor mu sentinle?

TUTUKLU 47- Vallahi bilmiyorum, daha hiç gelmedi.

(.....)

Örnek 27. (Tutanak 2000, Sayfa 105)

(.....)

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT- Barodan avukat vermediler mi?

TUTUKLU 98- Ben barodan avukat istemedim; çünkü, beni ilk mahkemede salıverirler diye düşündüm. Yani, her şey ortada, benim olayla hiçbir ilgimin olmadığı ortada.

TUTUKLU- Barodan da vermiyorlar. Çünkü, fakirlik belgesi, muhtarlıktan bilmem ne istiyorlar. Bizim muhtarlıktan kâğıt alabilmemiz için dışarıya çıkmamız gerekiyor. Çünkü, benim gelenimgidenim yok, ailemden ayrırım, ailem memlekette. Çocuklara veriyorlar, ama ben 3-4 kere dilekçe yazdım bana öyle söylediler. Hatta müdüre de söyledim, müdür "sen yaz" dedi. Bu kâğıdı verdiler dedim. O kâğıdı hâlâ saklıyorum ben. Ben bunları nasıl ispatlayacağım? Benim bunları yapabilmem için dışarıya çıkmam gerekiyor. Bu da olmayacağına göre avukatsız kaldım ben.

(.....)

Örnek 28. (Tutanak 2000, Sayfa 46-47)

(.....)

TUTUKLU 27- Benim barodan avukatım vardı, ilgilenmedi bana 5 sene cezaı verdiler, şimdi temyizi bekliyorum.

EMRE KOCAOĞLU (İstanbul)- Diğer konuştuğumuz yerlerde baro ilgilenmiş, seninle niye ilgilenmedi?

TUTUKLU 27- Bilmiyorum, benimle ilgilenmedi. Bana bir kâğıt verdiler, benim şartlı tahliyemi isteyin. Cezam biteceğine ben dışarıda yatarım dedim şartlı tahliyeyle. Bir suçta yapmadım kendi durumum olarak dışarıda. Bir kâğıt geldi "aldığın cezaya göre günün dolmuştur" diyor-du. Ben de babama verdim o dilekçe kâğıdını, daktiloyla yazmışlar, babam da araştırdı, avukatın peşinde koşuyor, ama "ne kadar söyledim ilgilenmiyor" dedi babam. Savcılığa falan gitmiş. Baban daha sonra bana "buradan dilekçe yaz" dedi. Buradan dilekçe yazdım, bana, aldığım 5 seneye göre yatarıma göre ne kadar yatacağımı verdiler bana, 28 ay yatıyormuşum.

(.....)

Örnek 29. (Tutanak 2000, Sayfa 100)

(.....)

TUTUKLU 90- Benim barodan avukatım var, ama hiç arayıp sormuyor beni. Yani, hiç görüşmüyoruz, yalnızca mahkememe girtiyor, mahkememden hiçbir haberim yok.

(.....)

- Tutuklular ısınma ile ilgili sorunları olmadığını söylerken banyo ve sıcak su konusunda sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Aynı sorun 1998 yılında da vardı (Tutanak 1998, Sayfa 51, 56, 62, 67, 85)

Örnek 30. (Tutanak 2000, Sayfa 25)

(.....)

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT – Üşüyor musunuz burada?

TUTUKLU – Üşümüyoruz, kaloriferler yanıyor.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT – Kaç defa sıcak su var haftada?

TUTUKLU – Haftada bir defa.

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT – Sırayla mı gidiyorsunuz?

TUTUKLU – Hep beraber gidip kısım kısım çıkıyoruz.

(.....)

Örnek 31. (Tutanak 2000, Sayfa 94)

(.....)

TUTUKLU – Bu zamana kadar bu cezaevinde bir kere banyoya çıkmışım, başka hiç çıkmamışım. Hep soğuk suyla banyo etmişiz, martın ortasında soğuk suyla. En son ciğer parçaları çıktı ağzımdan.

(.....)

Örnek 32. (Tutanak 2000, Sayfa 98)

(.....)

BAŞKAN DR. SEMA TUTAR PİŞKİNSÜT – Burada banyo yapabiliyor musunuz, sizi banyoya götürmüyorlar mı?

TUTUKLU 86– Yok efendim, götürmüyorlar. Banyoları var da götürmüyorlar işte.

(.....)

Örnek 33. (Tutanak 2000, Sayfa 98)

(.....)

TUTUKLU 88 – Üç haftadır hiç sıcak su çıkmıyor bu koğuşa. Çok mağdur durumda olan insanlar var, yıkanamıyorlar. Söylüyoruz, ya tazyik yok diyorlar, ya su yukarıya çıkmıyor diyorlar. Sular yok. Doktor diyorsun, arkadaşlarımız gidiyor doktora, doktora yazılıyor, götürülen yok. Üç ay sonra, dört ay sonra... O zamana kadar hastamız zaten iyi oluyor. İlaçlarımızı kestiler, hapları tek tek veriyorlar. Başımız ağrıyor, ne zaman başımızın ağrıyacağı belli değil ki... Yani toptan ilaçlarımız vermiyorlar.

(.....)

- **Beslenme konusunda özellikle kadın koğuşlarındaki tutuklular sabah kahvaltısının yetersizliğinden ve dışardan gönderilen yiyecek malzemelerinin kendilerine eksik ulaştığından şikayet etmişlerdir.**

Örnek 34. (Tutanak 2000, Sayfa 104)

(.....)

TUTUKLU 91–Sabah kahvaltısı hiç gelmiyor hemen hemen. Bir parça peynir getiriyorlar, biz burada 17 kişiye hepimize birer lokma bir şey düşüyor.

Bir de kantindeki yiyecekler çok yüksek fiyatla satılıyor ve de yeterli yiyecek yok ve dışarıdan getirilmeye de asla ve asla müsaade edilmiyor. Mesala, benim ailem her şeyi getirmek istiyor, ama içeriye sokmuyorlar. Pirincin kilosu 1 küsur milyon lira. Bebek bezi 1,5 milyon lira. Süt 300 bin lira. Zeytinyağı 1 milyon lira. Her şey çok pahalı. Dışarıdaki fiyatları biliyoruz. Şöyle biliyoruz: Ben buraya daha yeni geldim, 5-6 ay oluyor geleli, çok değil, ama burada çok eski mahkûmlar var, eski arkadaşlar var, bunların üretiminin yapıldığı yerin, mesala benim babamın yağ fabrikası olduğunu bildiğim için ben bunun kaçta satılması gerektiğini biliyorum, dışarı fiyatını biliyorum, buradaki aldığımız fiyat o kadar fahiş ki anlatamam size. Şu kadarcık yağ 1 milyon 150 bin lira olur mu?

Efendim bakın, bizler söz konusu değiliz, bizler alabilecek güçteyiz, ben kendi adıma konuşuyorum. Ben alabilecek güçteyim. Ben bugün dışarıdan her şeyi getirip, her şeyi yiyecek güçte bir insanım ve de getiriyoruz da burada bizimle birlikte 5-6 arkadaş toplanıp onlara pişirtiyoruz yiyoruz, ama diğer arkadaşlarımız bu sefer çok mağdur durumda kalınca ben de rahatsız oluyorum şahsım adına. Neden bu arkadaşlarımız da yiyemesin, niye bunlar da bu şekilde getirtilmesin dışarıdan? Bunlar neden engelleniyor? Asker getiriyor 10 tane bıçak atıyor. Bir kişi yapıyor, pislik... İdare sistemini iyi kursun. Yiyecekler eksik geliyor. Benim eşim 1 kilo kıyma getirmiş, bakıyorum 700 gram kıyma. Bir gün tesadüfen tarttım ben. Eşime sordum, ne kadar kıyma getirdin? "1,5 kilo getirdim" dedi. Yanlışın olmasın sakın dedim? "Hayır, üzerine bak, marketten alıyorum, üzerinde yazılı zaten" dedi. Bir tarttım 700 gram çıktı, kıymanın yarısı yok ortada. Bu sadece bir örnek.

Mesala, peynire bir bıçak atıyor. Yani, o bıçağı yıkayıp da atmış olsa gidip onun eline öpeceğim, o insana bir de teşekkür edeceğim üstelik. Tamam, arasın, vazifesidir onu aramak, yapmak. Yiyeceklerimizden, yiyeceklerimize kadar her şey kayboluyor bize ulaşana kadar. Hiçbir şeyimiz yerine gelmiyor.

(.....)

D - HEYETİMİZİN TUTUKEVİ KOŞULLARINA İLİŞKİN TESPİTLERİ

1. FİZİKİ KOŞULLAR

- Tutukevi 1998 yılından 2000 yılına kadar geçen süre içerisinde fiziki koşulları yönünden çok fazla değişikliğe uğramamıştır.
- Mevcut koşullar aynı yapılarını korumaktadır. Bulaşık yıkama yerleri, lavabo ve tuvaletlerde fiziki yetersizlikler çok belirgindir.

➤ Geçici koğuş denilen koğuş ilk girişte birkaç gün kalınan koğuş olup çok kötü koşullardadır. Camları kırık, çarşafsız, pis görünümündedir.

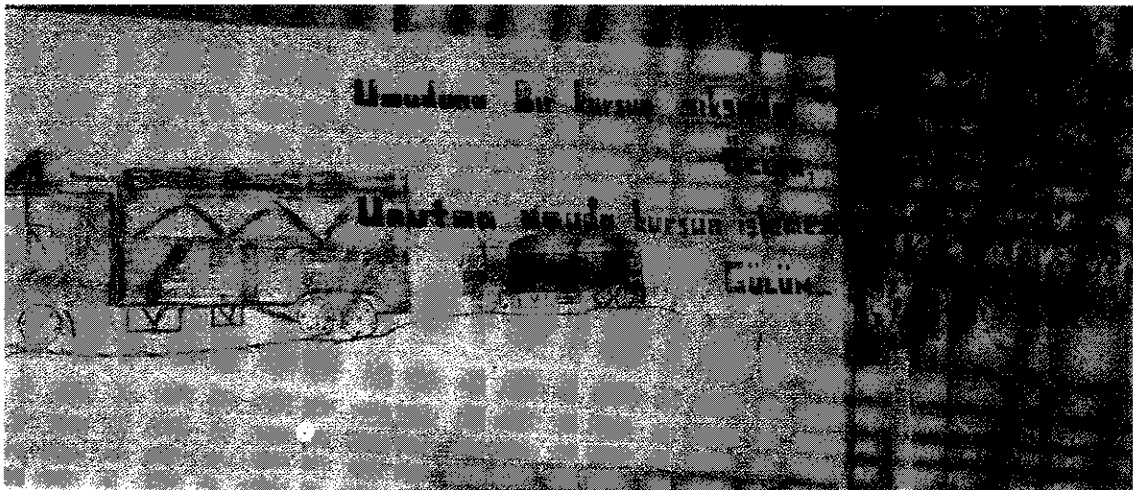
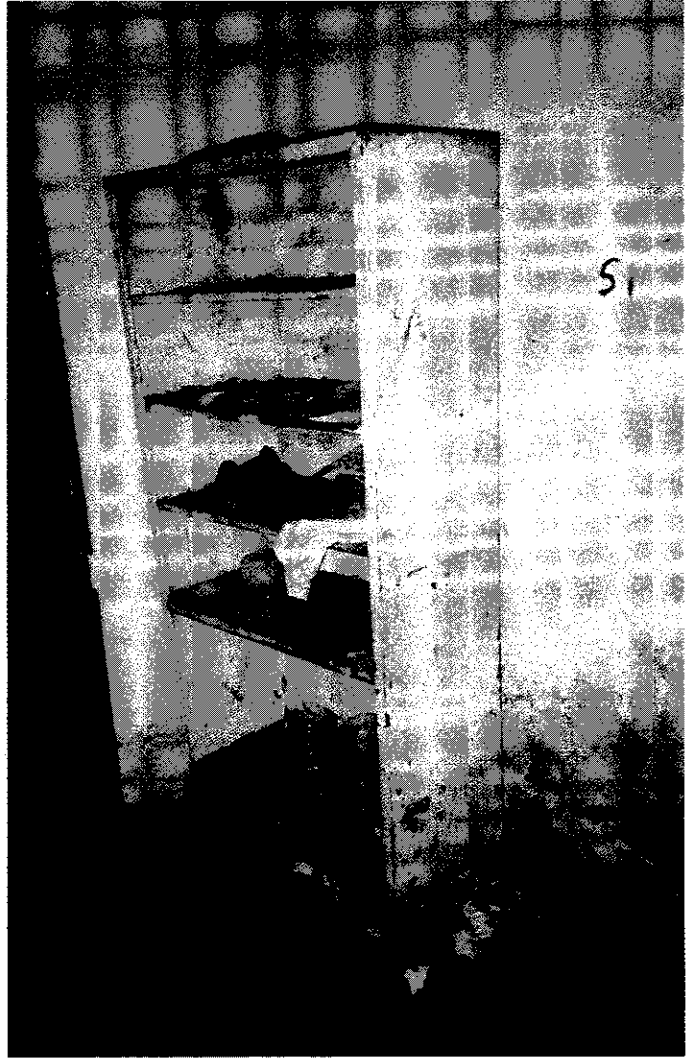
➤ 2000 yılında, 1998'e göre tutuklu sayısının daha az olması nedeni ile koğuşlar biraz daha havadar görülmüştür. Ancak tutukluların hemen tamamına yakını sigara içmektedir.

➤ İçmeyenler için ayrı koğuş düzeni mevcut değildir.

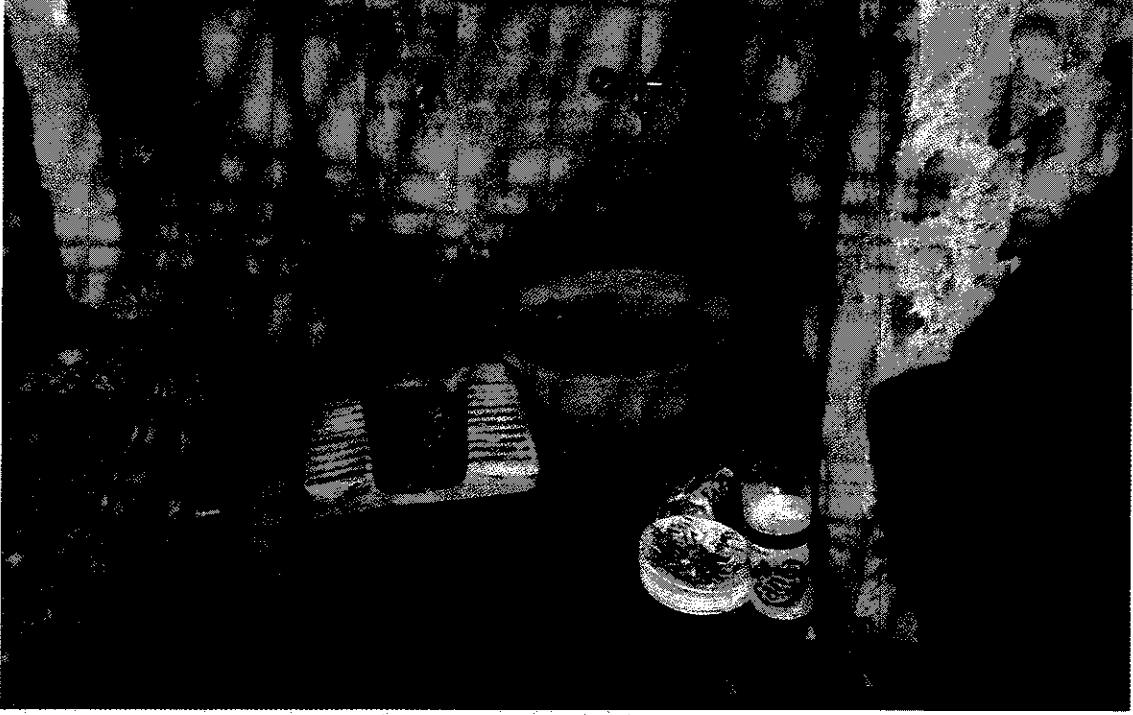
➤ Bütün koğuşlarda banyo sorunu mevcuttur. Su, sıcak su ve ısıtma sorunu 1998 yılına göre daha azalmış görünmektedir. Şikayetlerin kısmen azalmış olmasına rağmen inceleme sırasında fiziki yapıda tesisatın eskiliği, boruların çürümüşlüğü, yapım hataları ve bunlardan kaynaklanan sorunların hala devam ettiği saptanmıştır.

➤ Ayrıca, fiziki sorunlar nedeni ile çocuklar suç gruplarına, yaş gruplarına ve geldikleri yörelere dikkat eden, bilinçli bir ayrıma tabi tutulmamışlardır.

➤ Buna rağmen koğuşlarda kalan çocukların, ellerinden geldiğince yaşama, umutlarına yol bulma, uğraşı olarak hemen hemen hiçbir şeyleri olmamasına karşın hayallerindeki dünyayı yaşatma, özdeki çocukluk duyguları ile ayakta kalabilme çabası içinde oldukları görülmüştür.

- Hücre olarak tarif edilen, tek kişi ya da çocukların kendileri istedikleri için çift kişi kaldıkları belirtilen küçük odalarda hijyen koşulları son derece kötüdür. 1998 yılında da heyetimiz aynı manzara ile karşılaşmıştır. 2000 yılındaki gözlemlerimiz de aynıdır. Çok küçük ve havalandırmaya da çıkılamayan bu hücrelerin içindeki tuvalette aynı zamanda bulaşık yıkanmakta ve son derece rahatsız edici, düşündürücü görüntülerle karşılaşilmektedir. 2000 yılındaki ziyarette de hiçbir şey değişmemiştir.

- Tutuklu çocukların hücre cezalarının ceza dışında da uzun süre uygulandığı, koşullarda yer olmadığı için hücrede kalmaya devam edenler olduğu, zaman zaman da kendilerinin kalmayı istedikleri iddiaları saptanmıştır. 6 -7 ay hücrede kalan çocuklar görülmüştür.

2. İDARİ KOŞULLAR

- Bakırköy Cumhuriyet Başsavcısı Celil DEMİRCİOĞLU 1998 yılındaki görüşmede isyanla ilgili soruşturmanın sonuçlanmak üzere olduğunu, suçlu olan herkesin cezasını çekeceğini belirtmişti. DEMİRCİOĞLU, "- ... sonuna kadar kim hatalı, kimin eksigi varsa tutup çıkaracağız buradan, bunları ayıklayacağız. Müdür, ikinci müdür, beşinci müdür hiç enteresan değildir, kimin hatası varsa biz bunu çıkarıp ayıklayacağız burada ve bunu temin ederim size, bu işi yapacağız. İddianameyle dava açacağız, soruşturmanın sonuna gelmek üzereyiz." (Tutanak 1998, Sayfa 27) ifadelerini kullanmıştı. Ancak, 2000 yılındaki incelemelerde infaz koruma memurlarına yönelik ciddi bir uygulama olmadığı saptanmıştır.
- Tutukevi Savcısının 10 günde bir tutukluları ziyarete gittiği, koşullara gardiyanlarla birlikte girdiği için çocukların sorunlarının savcılığa yeterince ulaşmadığı belirlenmiştir.

- 2000 yılı içerisindeki ikinci incelemede tutuklular benzer şikayetleri dile getirmiştir. Gerek TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na, gerekse Adalet Bakanlığı'na yazmış oldukları dilekçelerin yerlerine ulaşmadığı, yırtılıp atıldığı iddialarının yaygınlığı saptanmıştır.
- Jandarma ile tutukevi yönetimi arasındaki problemlerin hala giderilemediği saptanmıştır.
- 1998 yılındaki incelemelerde bazı tutuklular, ailelerinin kendilerinin Tutukevinde olduğundan haberlerinin olmadığını belirtmişlerdi. 2000 yılında gerçekleştirilen ikinci ziyarette de benzer durumda tutuklular olduğu saptanmıştır (Tutanak 2000, Sayfa 51).
- Her iki ziyarette de tutukluların ifadelerinden hücre cezasının fiziki şiddet de kullanılarak sıkça uygulandığı anlaşılmıştır. Komisyonun ziyareti haber alındıktan sonra hücrelerdeki tutukluların tamamına yakını koşullara gönderilmiştir.
- Tutuklu çocuklarda, gardiyanların rüşvet aldıkları iddiaları yaygın şikayet konusudur (Tutanak 1998, Sayfa 36,80; Tutanak 2000, Sayfa 37,57).
- Araç yetersizliği nedeniyle tutukluların mahkemeye çıkartılmasında zorluklar yaşandığı, tutuklu çocuklar mahkemeye çıkamayınca mahkemelerin ertelendiği veya gıyabında yargılamanın devam ettiği, bunun da tutukluları huzursuz ettiği, mahkemeye gidiş gelişlerdeki zorlukların sürdüğü görülmüştür.
- 1998 yılındaki incelemelerde Tutukevinde sağ-sol ve doğulu-batılı ayrımı yapıldığı iddialarının yaygın biçimde ifade edildiği gözlenmiştir (Tutanak 1998, Sayfa 55, 63). 2000 yılındaki incelemelerde ise benzer şikayetlere rastlanmamıştır.
- 1998 yılındaki incelemelerde Tutukevi Eski Birinci Müdürü Kemal ERYAMAN'ın da söz ettiği gibi kadro sorunu olduğu (Tutanak 1998, Sayfa 4), aradan geçen iki yıl içerisinde personel yapısında fazla bir değişiklik olmadığı, eski kadroların neredeyse tümünün korunduğu, Tutukevi Savcısı Kaya KABACAOĞLU'nun "Bizim personelimizin yüzde 90'ı yenidir. Özellikle çocukların personeli yenidir" iddiasına karşın, personelin çok az bir kısmının yenilendiği saptanmıştır. 1998'den 2000'e birinci müdür değişmiş, dört ikinci müdürden ikisi, on infaz koruma baş memurundan sadece ikisi ve 143 infaz koruma memurundan sadece 42'si 1998 Şubat'ındaki incelemeden sonra göreve başlamıştır.
- Tutuklu çocukların kendi aralarında birbirlerine karşı işledikleri müessir fiil ve kötü muamele eylemlerinde azalma meydana gelmiş, ancak bu gibi eylemlerin tamamı ile önüne geçmek mümkün olmamıştır. Çocukların yaş ve suç dağılımına göre koşullara yerleştirilmeleri hala mümkün olamamaktadır.
- Tutukevinde iki müdürün görevlendirilmesi doğru bir uygulama olmamış. Tutukevi yönetiminin iki başlı bir yönetim görüntüsü sunması, tutukevinde bir zaaf ve disiplin sorunu yaratmıştır. Tutukevinde görevli müdürlerin teke indirilmesi, kurumu daha sağlıklı bir yapıya kavuşturmuştur.
- Kadın ve çocuk tutukluların bulunduğu bir tutukevinde hiç kuşkusuz özel ve yeterli eğitim almış, deneyimli yöneticilerin görevlendirilmesi gerekir. Oysa, Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevinde görevli müdürler ne bu tür bir eğitim almışlar ne de bu konuda herhangi bir deneyime sahip bulunuyorlar. Daha önceleri cezaevi müdürlüğü görevlerine orta ve lise mezunu kişilerin atandıklarını açıklamaları ise sorunun ne boyutlarda olduğunu bütün açıklığı ile ortaya koymaktadır.
- Personele yönelik hizmet içi eğitim konusunda hiçbir gelişme yoktur.

- Tutukevinin açılışında da personel seçiminde özen gösterilmemiştir. Eski Birinci Müdür Kemal ERYAMAN'ın şu ifadesi bu durumu bütün açıklığı ile ortaya koymaktadır: "özellikle Sağmalcılar Cezaevinde ne kadar problemli personel varsa, personeli bize gönderdiler ki, o personelin gelmesi, oradaki olan tüm alışkanlıklarının tekrar burada da devamı niteliğinde olacaktı. Yazışmalar yaptım. Müteaddit defalar telefonla görüştüğüm halde bir sonuç alamadım. Sonuç alamayınca da, aynı personel girdi. Personel çocukları durduracağı halde kışkırtmaya başladı."
- Yönetici ve personel seçiminde, iki yıl önceki ziyarete kıyasla pek fazla bir değişim gözlenmemiştir.
- Tutukevi yöneticileri arasındaki anlaşmazlıklara dış koruma ile görevli jandarmanın dahil olması sonucu yönetim sorunu daha da ağırlaşmıştır.
- Çocuklar arasında sağlıklı ve güvenli bir ortamın yaratılmaması şiddeti teşvik etmiş, özellikle kıymetli sayılabilecek eşyaların zorla alınmasını yaygınlaştırmış. Tutukevi yöneticileri bu sorunun varlığını kabul etmekte ve önlem almada yetersiz kaldıklarını da itiraf etmişlerdir.
- Ödenek yetersizliği asgari yaşam koşullarının (beslenme, sağlık vb. gibi) sağlanmasını bile olanaksız kılmıştır.
- 1998 yılında "cinayet suçundan geldiği halde tecavüzcü sanıklar koğuşuna konularak cezalandırma ya da göz korkutma ve/veya ders verme amacı ile bu tür koğuşlara (Bkz. Tutanak 1998, Sayfa 98) konulan sanıklara 2000 yılında rastlanmamıştır.
- Kadın koğuşlarında arabacılar, pazarcılar, yabancılar vb. gibi bazı ayrımlar söz konusudur. Kreş olmadığı ve annelerin çocuklarını mevcut kamu birimlerinin çocuk yuvalarına da göndermek istememeleri nedeniyle hala koğuşlarda çocukların bulunduğu görülmüştür.
- Tutukluların 1998 yılının aksine tutukevi idarecisine karşı çok dikkatli konuşukları ve tedirgin davrandıkları heyetimizce gözlenmiştir.
- Tutuklu gelenlerin üç ay kadar kaldıkları söylene bile hala bir yılın üzerinde tutukluluk süresi olan çocuklar mevcuttur.
- Heyetimizde çocuk koğuşlarında zaman zaman (eskiye göre azalmış da olsa) falakanın, dayanın ve hücre cezasının devam etmekte olduğuna ait bir kanaat mevcuttur. 1998 yılındaki incelemelerde tutuklular on iki görevlinin adlarını vererek bunlardan kötü muamele gördüklerini söylemişlerdir. Bu görevlilerden beş tanesi (Yılmaz Keçelioğlu, A. Samet Sürücü, Hüseyin Mur, Hasan Bayraktar, Şahide Bayındır) Adli Yargı Adalet Komisyonu tarafından 20.05.1999 tarihinde uyarı ve kınama cezaları ile cezalandırılmıştır. Ayrıca adı tutuklu şikayetlerinde geçmeyen yedi görevliye daha cezalar verilmiştir. Şikayet edilen, "A Takımı" diye adlandırılan ve ceza alan yedi kişinin 2000 yılındaki incelemelerde görevlerine devam ettikleri, gönderilen personel hakkında ise tutukluların bir şikayetin olmadığı saptanmıştır.
- Yetkililerin sorulan sorulara yanıt olarak dayak ve falakanın söz konusu olmadığını belirtmelerine karşın, konuşmalarının bütünü değerlendirildiğinde, özellikle dayak olayının yaygın olarak gündemde olduğu kanısına varılmıştır.
- Hem 1998 hem de 2000 yılında yapılan incelemelerde farklı koğuşlarda farklı tutukluların farklı zamanlarda, İkinci Müdür Nurdoğan Ertuğrul'dan kötü muamele gördüklerini belirtmeleri Heyetimiz tarafından son derece düşündürücü bulunmuştur.
- 1998 yılında olduğu gibi 2000 yılında da kadın koğuşlarında kötü muamele saptanmamıştır.

3. SAĞLIK KOŞULLARI

- 1998 yılındaki ziyarette uyuşturucu bağımlısı çocukların tedavisine yönelik hiçbir çalışma olmadığı, 2000 yılındaki ikinci ziyarette de bu konuda ilerleme sağlanmadığı saptanmıştır.

➤ Koğuşlarda stres içinde kendilerini kesmiş ve daha önce bu tür reaksiyonları nedeni ile bedensel izleri olan gençler de mevcuttur. Ancak, 1998 yılındaki aşırı derecede irrite, saldırgan, yüz kızartıcı suçlar nedeni ile sanık olarak bulunan çocukların sayısı azalmıştır.

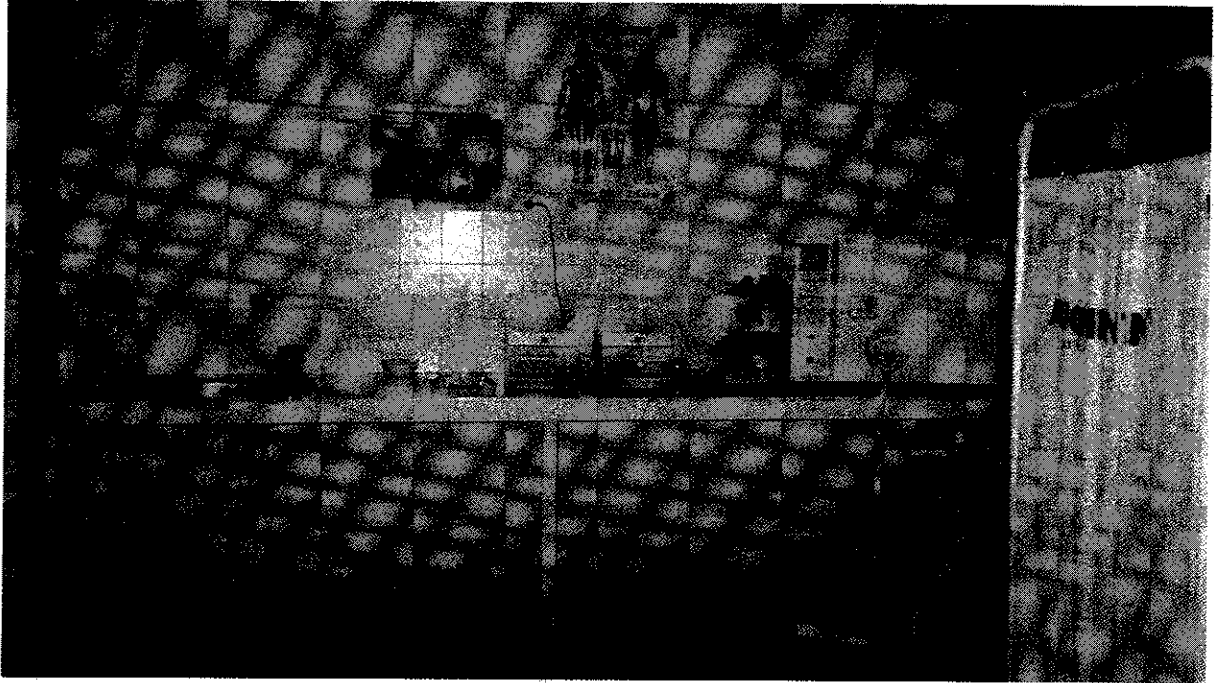
➤ Tutukevinde yeni gelen bir psikolog olmasına rağmen koğuşlarda herhangi bir rehabilitasyon çalışması yapılmamaktadır. Şikayeti olan gençler ise revire giderek psikolog ile görüşebilmektedir.

- Psikolog odası düzenlenmiş ancak sosyal alan çalışmacısı olmadığı için sadece şikayeti nedeni ile psikoloğa müracaat edenler muayene edilmektedir. Halbuki sorunlarının psikolojik olduğunun ya da psikolojik destekten yararlanabileceğinin bilinci içinde olmayan veya olamayan pek çok genç koğuşlarda bulunmaktadır ve hem kendilerine hem de koğuşlardaki diğer kişilere zarar vermektedirler.
- Kadın koğuşlarında kadın-doğum ile ilgili uzmana ve özel dal hekimine gereksinim bulunmaktadır. Kadınlar, jandarma muamelesinden ve ring aracında kelepçeli olma ve dışarıda bu şekilde (belki de ha-

la hükümlü olmamanın getirdiği doğal hakları nedeni ile de) görülmekten rahatsızlık duymakta ve bu nedenle gereksinimleri olmasına rağmen hastaneye sevk istememektedirler.

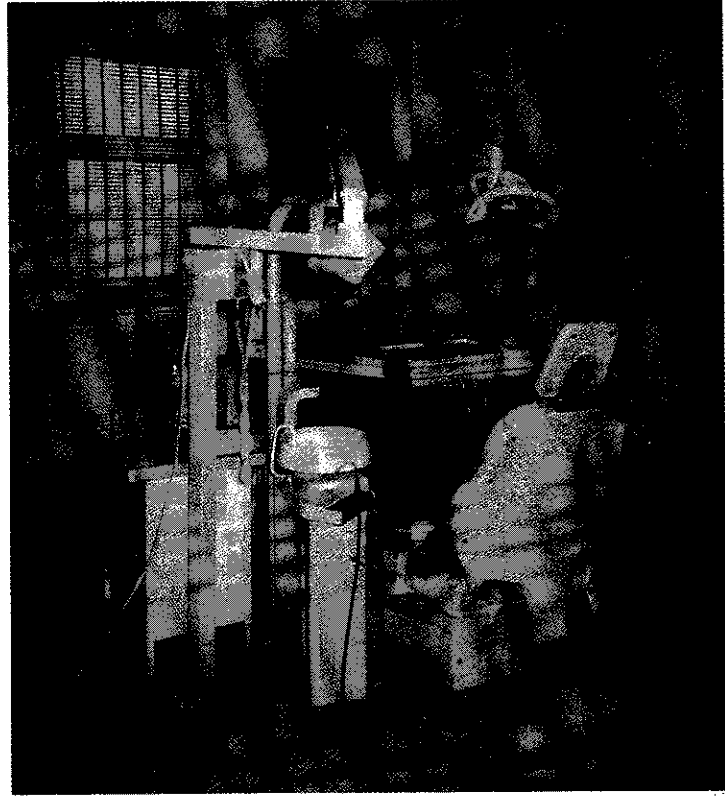
- Hemen Tutukevinin yanında Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi olmasına rağmen diyet sorunu çözülmemiş, yemekler ise bilinçli kalori hesabı yapılmadan dağıtılmaktadır. Sorunlara Tutukevi yöneticileri nesnel ölçütlerden yaklaşılamamaktadır.
- Tutukevi ile Hastane veya Sağlık Müdürlüğü arasında sağlık konusunda işbirliği mevcut değildir.
- Mutfak ve yemekhanede çalışanları da özel bir sağlık kontrolünden geçirilmemiştir.
- 1998 yılında Hepatit B'li olduğu saptanan bayan infaz memurunun 2000 yılında da halen aynı görevinde çalışmaya devam ettiği görülmüştür.
- 1998'de yapılmaya başlanan Tutukevi Revirinin tamamlandığı saptanmıştır.

- Tutukevinde mekan olarak düzgün, temiz ve cihaz yönünden de yeterli bir sağlık bölümü oluşturulmuştur. Acil kan ve idrar örnekleri alınabilmesi için laboratuvarın yapılmış olduğu görülmüştür. (*üstteki resim*)
- Fakat halk sağlığı, hijyen, koruyucu hekimlik, kısaca toplum hekimliği bakış açılı çalışma maalesef hiç yoktur.
- Adli tıp doktoru, cezaevi içi adli olaylarda hemen gelememektedir. Adli tıbbi ilgilendiren olaylarda, cezaevi doktorunun geçici rapor düzenlemesi söz konusudur. Cezaevi doktoru ise adli tıp yönünden bilgili değildir.

- Adli tıp sonuçlarının gecikmeli olarak gelmesi tutuklu çocukların uzun zaman tutukevinde kalmasına, yargı sürecinin bir de bu yönden gecikmesine neden olmaktadır. DNA sonuçları bile (ücreti yattıktan sonra) en az dört beş ayda (!) gelebilmektedir.

- Diş hekimi mevcuttur. Diş ünitesi açılmıştır. İki sağlık memuru bulunmaktadır. *(Yandaki resim)*

4. EĞİTİM, KÜLTÜR, REHABİLİTASYON KOŞULLARI

- Bazı sivil toplum örgütleriyle ortak çalışmaların yapıldığı özellikle Gayrettepe Rotary Kulübü ve Boğaziçi Mavi Marmara Lions Kulübü çeşitli ortak programlar gerçekleştirildiği saptanmıştır.
- 1998'den 2000'e hizmet içi eğitim konusunda bir ilerleme sağlanamamıştır. 1999 yılı içerisinde yapılan tek hizmet içi eğitim faaliyeti Çocuklara Özgürlük Vakfının katkılarıyla infaz koruma memurlarına yönelik Gemlik'te düzenlenen beş günlük eğitim programı olmuştur.
- Eski Müdür Kemal ERYAMAN'ın da Heyete söz ettiği gibi "Psikolog, sosyal hizmet uzmanı, pedagog, spor öğretmeni, vaiz" kadrolarının mutlak surette bulunması gerekmektedir (Tutanak 1998, Sayfa 6). Aradan geçen iki yılda bu sorunun devam ettiği saptanmıştır.
- Yöneticilerin ve personelin tutukevi için gerekli özel bir formasyona sahip olmaları yanında, devletin olanaklarının da sınırlı olması, tutuklu kadın ve çocukların topluma kazandırılması için eğitilmelerinde, bilgi ve becerilerini geliştirmelerini sağlayacak koşulların yaratılmasında ciddi sorunlar oluşturmıştır. İkinci Müdür Cumhur MÜŞTEBAOĞLU'nun "bu çocuklara meşguliyet bulunması lazım; yoksa, birbirleri ile daha çok cebelleşiyorlar; devamlı 24 saat beraber olunca. İş verecek bir imkanımız da yok; mutfakta 8-10 çocuk çalışıyor, diğerleri devamlı koğuşunda" biçimindeki ifadesi de bu durumu kanıtlamaktadır.

- 1998 yılındaki incelemelerde öğretmen sayısının az olduğunu, bu nedenle eğitim faaliyeti yapılamadığını, tutukluların kısa süreli kalmalarının ise durumu daha da zorlaştırdığı saptanmıştır.
- Tutukevine ikinci gidişte, birçok eğitim çalışmasının devam ettiği, birinci kademe okuma kursuna halen 21 tutuklunun devam ettiği, ikinci kademe okuma kursu için öğrenci tespitleri yapılmış olduğu ve kursun başlatılacağı saptanmıştır.
- 1998 yılında açık ilköğretim kursuna 4 kişinin devam ettiği, açık lise kursuna katılan 4 tutuklunun birinci ve ikinci basamak sınavlarına katıldığı, 1999'da kayıt yaptıran 3 tutuklu sınav süresinden önce tahliye olmuştur. ÖYS sınavı için 2000 yılında bir kişinin başvurduğu, 14.2.2000 tarihinde başlatılan El Sanatları Kursuna 30 tutuklu devam etmektedir. 2.2.2000'de başlayan fayans kaplamacılığı kursuna 22 kursiyerin devam ettiği, 1999 yılı içerisinde tutukluların kütüphaneden 365 kitap ve dergi aldığı, düzenlenen yoga kursuna 200, seramik döşemeciliği kursuna 40 çocuğun katıldığı, seramik döşemeciliği kursuna katılanlardan 24 tutukluya diploma verilmiştir. Bayanlara ait sadece bir terzi atölyesinin olduğu ve atölyede 5 tutuklu bayan çalıştığı saptanmıştır.
- Tutukevindeki çocukların tahliye edildikten sonra takipleri yapılamamaktadır. Özellikle meslek edindirme kursuna katılanların bir işe yerleştirilerek suçtan uzak tutulması yönünde sonuçlandırılmış bir çalışma bulunmamaktadır. Gayrettepe Rotary Kulübü ile tahliye edilen çocukların takibi için bir danışma merkezi kurulması çalışması mekan sorunu nedeniyle sonuçlandırılmamıştır. Böyle bir çalışma olmadığı için de birçok çocuk tutukevinden çıkınca suç işleyip tutukevine tekrar dönmektedir.
- Tutukevinde ıslah olayı yoktur. Tutukevi Savcısı Kaya KABACAOĞLU'nun ifadesinde de belirttiği gibi mükerrer suç oranı oldukça yüksektir. "Mükerrerlerimiz çok, özellikle hırsızlıkta, yani hırsızlığı yapan gasp yapıyor, üç beş defa gelenler var" (Tutanak 1998, Sayfa 2).
- Sportif çalışmalar için ayakkabı bulunamadığı ve çocukların gerçek anlamda meşgul edilemedikleri görülmüştür.
- Tiyatro ve/veya konferans salonu olarak kullanılmak istendiği söylenen mekanın hala yaptırılmamış olduğu ve yemekhane olarak kullanıldığı görülmüştür. Sınıflar düzenlidir. Kütüphanede çocuk psikolojisine ve rehabilitasyonuna uygun kitap mevcut değildir. Zaten kullanımı da azdır.
- Çok aktif olunamayan el işleri ve meslek edindirme çalışmaları için eğitimci ve sınıf mevcut. Ancak yapılan masraf (boncuk alımı vb.) satış yapılamadığından karşılanamıyor ve teşvik edici olmamaktadır.
- Karo ve duvar işlemesine ait fayans döşemeciliği kursu idarenin özel gayretleri ile sürdürülmeye çalışılmaktadır.

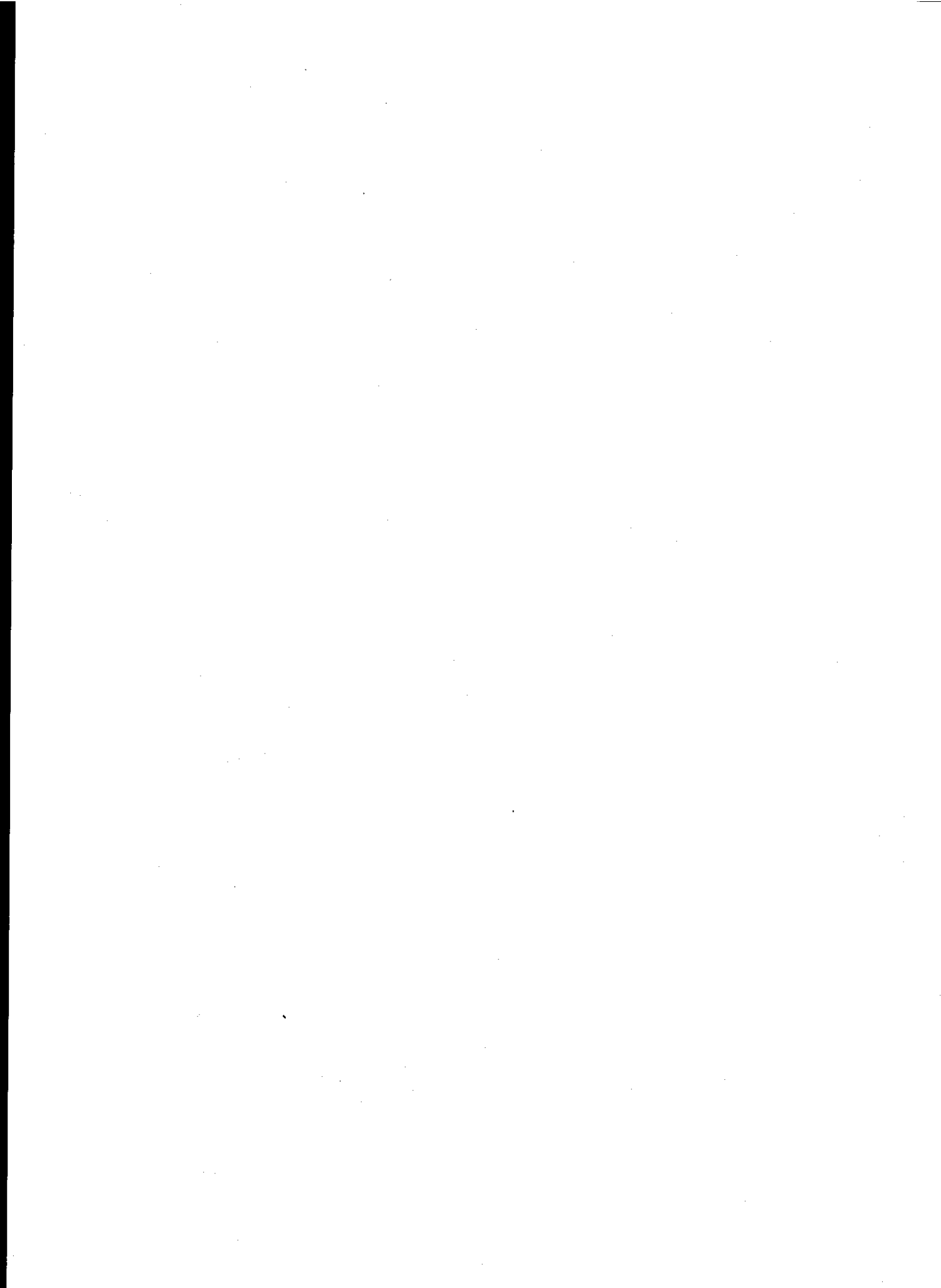
E - 1998 YILINDAKİ ZİYARET SONRASI YARGI SÜRECİ

1998 yılında TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi'ne yaptığı ziyareti sırasında basına yansıyan olayları ve ortaya konulan tespitleri ihbar kabul eden Bakırköy Cumhuriyet Savcılığı, tutukevinde yapılan işkence, kötü muamele ve rüşvet alma iddialarını araştırmak amacıyla bir tahkikat yürütmüştür.

Bu hazırlık soruşturması sonrasında Savcılık, 93 şikayetçi ile görüşerek 42 tutukevi personeli hakkında 22.03.1997 tarihinden başlayarak müteaddit tarihlerde rüşvet alma, görevi suiistimal, efrada fena muamele, emniyeti suiistimal ve görevi ihmal gibi suçların işlendiği iddiasını incelemiş ve 26.02.1998 tarihinde düzenlediği bir iddianame ile haklarındaki iddiaların bir kısmı inandırıcı bulunan 16 sanık hakkında kamu davası açmıştır. Geri kalan tüm sanıklar hakkında da kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Aralarında tutukevi müdürlerinin de bulunduğu 16 sanık hakkında görevi suiistimal, görevi ihmal ve efrada kötü muamele suçlarıyla açılan kamu davası ise halen Bakırköy 3'ncü Asliye Ceza Mahkemesi'nde 1998/252 esas numarasıyla görülmektedir.

Bu tahkikat sonrasında ise, açılan kamu davasından bağımsız olarak bazı tutukevi görevlileri hakkında idarece soruşturma açılmıştır. Bu soruşturma sonunda ise, Bakırköy Adli Yargı Adalet Komisyonu 20.05.1999 tarihinde iki cezaevi müdürü dışındaki 14 personel hakkında uyarma ve kınama cezaları vermiştir.

Ancak iki ziyaret döneminde de tutukluların şikayetlerinde azalma olmadığı görülmüştür. İkinci Müdür Nurdoğan ERTUĞRUL örneğinde olduğu gibi olumsuz davranışları farklı tarihlerde farklı tutuklu çocuklarca yoğun bir şekilde iddia edilmiş olanlar için özde hiçbir işlem yapılmamış ve idare zaaf içinde bir görüntü sunmuştur.

III - SONUÇ

TUTUKEVİ ANLAYIŞI

Tutukevi bir cezaevi değildir. Burada kesinleşmiş cezalarının infazı için gelen hükümlüler de yoktur. Çocuk Tutukevi, 18 yaş altındaki suç zanlısı çocukların "sanık" konumunda oldukları ve suçlanmalar karşısında yasal durumları belirleninceye kadar geçici olarak barındırıldıkları mekandır. 1997 yılında açılan ve Türkiye'nin tek kadın-çocuk tutukevi olan Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi'nde 1998 ve 2000 yıllarında yapılan incelemelerde; tutukevinin ne anlama geldiği ve ne için gerekli olduğu, hatta neden cezaevi koşullarından daha kötü durumda olduğu sorularına yanıt bulunamamıştır.

Türkiye'nin tek kadın ve çocuk tutukevi olmasına ve İstanbul gibi gelişmiş bir yerde bulunmasına karşın gerekli olan kadrolarının sağlanamadığı, tek bir sosyal çalışmacı, sosyal psikolog, pedagog, psikolog (son günlerde bir kişi görevlendirilmiş), halkla ilişkiler uzmanı vb. üç yıldan beri görevlendirilemediği, fizik koşullar yanında eğitim ve kültür hizmetlerinde bile özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarından medet umulduğu gözlenmiştir.

Tutukevinin kuruluş aşamasında (1997) deneyimli ve konunun bilincinde olan kadroların bulunamaması anlayışla karşılanabilirdi. Ancak, son iki-üç senenin acı deneyimlerine rağmen Bakanlığın bu durumu düzeltmemiş olması büyük bir ihmale işaret etmektedir.

Kadın ve çocuk tutukevi gibi özel bir birimin kurulmasının gereklerinin yerine getirilmemesi, bu birime sadece adının olmasından öte bir fonksiyon yüklemektir.

DENETİM

Farklı tarihlerde, farklı koşullarda, farklı çocukların aynı görevli kişilerden kötü muamele gördükleri yönündeki iddialarının son derece açık ve yoğun olmasına rağmen idari tahkikat yönünden işin özüne inilmemiştir. Yargı süreci ise makul süreyi aşmış ve sonuçlanmamıştır.

Özetlemek gerekirse;

1998 yılında açılmış olan bir kamu davasının iki yıldan fazla bir süredir hala sürüyor olması dikkat çekicidir. Adliyelerin yükü, ülkemizde yaşayan herkes tarafından bilinmektedir. Davanın görüldüğü mahkemenin de, bir yılda baktığı dosya sayısının 3000 olduğu öğrenilmiştir. Ancak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde belirtilen "Adil Yargılanma Hakkı" çerçevesinde mütalaa edilmesi gereken, davaların en kısa sürede ve sürüncemede bırakılmadan sonuçlandırılması ilkesi konusunda Adalet Bakanlığı'nca iyileştirme çalışmalarının yapılması gerekliliği kaçınılmaz görünmektedir.

Bu soruşturmalardan sonra, idari ceza alan personelin birçoğunun hala aynı görevlerde olduğunu ve bu kişilerin aynı fiilleri devam ettirdiğini görmek üzüntü vericidir.

Sonuç olarak, kusurlu hareket eden personel ile yöneticilerin hukuka aykırı eylemleri şu an itibariyle cezasız kalmıştır.

Tutukevi, cezaevi, karakol gibi adliye ve emniyet birimlerinde zaman zaman görülen kötü muamele ve işkence gibi insan hakları sorunlarının çözümü aslında çok zor değildir. Bunun için, uygulamalardaki gerçek sorumluları doğru teşhis etmek ve saklamadan kamuoyuna teşhir etmek yeterli olacaktır.

Gerçek sorumlular ise, şimdiye kadar genellikle sanıldığı gibi, emniyet amir ve memurları ile cezaevi amir ve infaz memurları gibi orta ve alt kademe görevliler değil; mülki ve adli idarenin en üst kademeleri, yani Valilik ve Başsavcılık makamlarıdır. Çünkü bu iki makamın bütün sistemi denetleme ile yönetme görevleri ve yetkileri vardır.

Her ne sebeple olursa olsun bu görevin yapılmaması ve bu yetkilerin kullanılmaması asla mazur görülmemeli ve vahim bir görev zaafı sayılarak soruşturulmalıdır. Konunun üzerine sapma gösterilmeden siyasi kararlılıkla gidilmelidir. Kamuoyunda bu konudaki asıl görev ve yetkilerin Valilik ve Başsavcılık makamlarına ait olduğu net olarak bilinmemektedir. Bu sebeple, maalesef dikkatler genellikle alt ve orta kademelerde yoğunlaşmaktadır. Bu sorun ülkemizde insan haklarının geliştirilmesinde ve ihlallerinin önlenmesinde önemli bir yer tutmaktadır.

CEZA ADALETİ POLİTİKASI

Ceza yasalarımızda hala daha 18 yaş altındaki çocuk ve gençlerin yaş gruplarının dünya normlarına uygun bir şekilde gruplandırmalarının yapılmaması, tutukevinde ise yaş ve suç gruplarına özen gösterilecek bir ayırımı sağlanamaması, "ıslah ve tekrar kazanım" konusunun hiç gündemde olmaması mükerrer suçluluk oranlarının yükselmesine sebep olmaktadır. Defaten gelerek farklı grupların içerisinde kalan sokak çocukları ile sokağın çocukları her seferinde daha profesyonel suçlu olmaktadır.

18 yaş altının eğitim çağı olmasına rağmen "tutukluluk süresi uzunluğu" nedeniyle çocuklar okul yaşantısından uzak kalabilmekte, bu durum uğradıkları zararları daha da artırmakta ve telafisi mümkün olmamaktadır.

Alternatif ceza yöntemleri yasalarımızda olmasına rağmen gündeme getirilmekte, hatta bu yönde hiçbir girişim başlatılmamaktadır.

Aylık tutukevi istatistiklerinin Adalet Bakanlığı'na gönderilmesine rağmen mükerrer çocuk suçlular için yapılması gerekenler yapılamamakta, suçlara göre koğuş ayırımı, esenlendirme ve sosyal izleme programları uygulanmamaktadır. Hatta Adalet Bakanlığı'nın bünyesinde, gelen istatistiklerin yorumunun ve değişik parametrelerle olan ilişkilerinin belirlendiği, kısaca Türkiye ve dünya ge-

nelinde yorumlandığı bir bölüm de mevcut değildir. Gelen istatistikler kayda geçirildikten sonra Devlet İstatistik Enstitüsü'ne veri olarak gönderilmektedir.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü İstatistik Şubesi'ne ve Adli Sicil İstatistik Genel Müdürlüğü'ne gelen günlük ve aylık bilgiler, Devlet İstatistik Enstitüsü'ne yıllık adli istatistik dökümü için gönderilmekte ancak, Bakanlıkta çağdaş anlamda yorumlanarak değişik parametrelerle sebep-sonuç ilişkilendirilmesi yapılmamaktadır. Bu bilgilerle sadece günlük hareket sağlanabilmekte, veriler adeta günlük tavrı almak üzere kullanılmaktadır (örneğin cezaevi mevcutlarının günlük artışı, personel sayısı ve iâşesi vb..).

Ceza adaleti politikalarının belirlenmesi için adli sicil istatistiklerinden hareket edilerek infaz politikalarını oluşturacak ve kamu hizmetlerinin yönlendirilmesini de yapabilecek, bilinçli, geleceğe yönelik uzun vadeli hukuksal, siyasal ve sosyal programların yapılmadığı çok açıktır.

